

Göteborgs Stad

Stadskansliet

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2007-10-08
Diarienummer 0519/07
Repronummer 282/07

Infrastruktur, näringsliv, sysselsättning

Stadsbyggnad, näringsliv, fritid
Lena Lundblad
Telefon 031- 368 02 32
E-post: lena.lundblad@stadshuset.goteborg.se

Länsstyrelsens föreläggande: Förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner

---

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen

Som yttrande över länsstyrelsen i Västra Götalands föreläggande: Förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborg, Härryda och Mölndals kommuner översänds stadskansliets förslag till yttrande (bilaga 13)

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Västra Götaland har upprättat ett förslag till utökning av det befintliga naturreservatet Delsjöområdet. Göteborgs stad har förelagts att, i egenskap av mark- och sakägare, skriftligen framföra eventuella synpunkter på förslaget till länsstyrelsen senast 31 oktober 2007. Förslaget framgår av bilaga 1.

Förslaget innebär att det naturreservat som bildades 1984 i de östra och södra delarna av området utökas väster- och norrut. Förslaget till utökning omfattar Härlanda tjärn, Brudaremossen, Skatås samt stora områden nordväst om Stora Delsjön. Vissa frilufts- och rekreationsområden, bl. a Skatås motionscentrum och Delsjökolonin, föreslås undantas från reservatet. I norr och väst avgränsas reservatet direkt mot bebyggelseområden vid Skår, Örgryte, Kärralund samt Björkekärr. Den föreslagna utökningen sker på mark som ägs av Göteborgs Stad. Befintlig skötselplan för det ursprungliga naturreservatet föreslås även gälla för det utökade reservatet. Hela området förvaltas idag i enlighet med befintlig skötselplan av park- och naturnämnden, som även föreslås som förvaltare för det utökade reservatet.

Stadskansliet har remitterat ärendet till flera berörda nämnder och bolag. Samtliga remissinstanser konstaterar att Delsjöområdet utgör ett oerhört viktigt, centralt beläget, natur- och friluftsområde i Göteborg. De flesta remissinstanser är positiva till förslaget till utökningen av reservatet och menar att det är viktigt att områdets skyddas och bevaras. Flera pekar samtidigt på behov av justering av det föreslagna reservatets gränser och föreskrifter.

Stadskansliet, liksom fastighetsnämnden, menar att reservatets föreslagna gräns i direkt anslutning till bebyggda områden och inneslutande av många viktiga friluftsanlägg-

ningar, gör att möjligheten till framtida förändringar, till gagn för boende, förenings- och friluftsliv, i randzonen mellan bebyggelse/ anläggningar och naturområde begränsas.

Samtidigt kan konstateras att området, med dess unika läge och stora betydelse för friluftslivet i kommunen, är mycket skyddsvärt. Det finns dock en svårighet att redan idag bedöma framtida behov i ett område i så centrala delar av staden och av sådan vikt för friluftslivet som nu är aktuellt. Detta, i kombination med den begräsning i kommunens rådighet över området som en statlig reservatsbildning skulle innebära, gör att stadskansliet, liksom byggnadsnämnden och kulturnämnden, förordar ett annat skydd för området än statlig reservatsbildning. Byggnadsnämnden har gett stadsbyggnadskontoret i uppdrag att se över skyddet för området som natur- och friluftsområde och undersöka möjligheterna att åstadkomma skydd för området genom detaljplan.

Ekonomiska konsekvenser

En utökning av Delsjöreservatet i enlighet med länsstyrelsens förslag får endast begränsade ekonomiska konsekvenser för staden då området redan idag förvaltas av park- och naturnämnden i enlighet med föreslagen skötselplan. Park- och naturnämnden bedömer de ökade årliga kostnaderna till ca 50 000 kr till följd av utökad skötsel deponin Brudaremossen. Likaså bedöms de initiala kostnaderna för nya skyltar och nya kartor etc. till ca 50 000 kr.

GÖTEBORGS STADS STADSKANSLI

Lena Lundblad

Björn Johansson

Bilaga 1	Länsstyrelsens föreläggande: Förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet
Bilaga 2	Fastighetsnämndens handlingar
Bilaga 3	Byggnadsnämndens handlingar
Bilaga 4	Park- och naturnämndens handlingar
Bilaga 5	Miljönämndens handlingar
Bilaga 6	Nämnden för Göteborg Vattens handlingar
Bilaga 7	Kretsloppsnämndens handlingar
Bilaga 8	Idrotts- och föreningsnämndens handlingar
Bilaga 9	Förvaltnings AB Framtidens handlingar
Bilaga 10	Kulturnämndens handlingar
Bilaga 11	Liseberg Gäst AB:s handlingar
Bilaga 12	SDN Härlandas handlingar
Bilaga 13	Förslag till yttrande till länsstyrelsen Västra Götalands län

Ärendet

Länsstyrelsen i Västra Götaland har upprättat ett förslag till utökning av det befintliga naturreservatet Delsjöområdet. Förslaget omfattar beslut med föreskrifter och avgränsning samt fastställande av befintlig skötselplan. Berörda nämnder och bolag inom Göteborgs stad har förelagts av länsstyrelsen att, i egenskap av sakägare och med stöd av 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm (1998:1252), skriftligen framföra eventuella synpunkter på förslaget till länsstyrelsen senast 30 september 2007. Då stadskansliet anser att en kommunal helhetsavvägning av ärendet är av vikt, har berörda nämnder och bolags yttranden samordnats och ett samlat svar avges från Göteborgs Stad. Förlängd remisstid har, till följd av denna hantering av ärendet, beviljats till 31 oktober 2007.

Bakgrund

Regeringen beslutade i juni 2002 att ge länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län i uppdrag att fram var sitt program för hur de från friluftslivs- och naturvårdssynpunkt mest värdefulla tätortsnära områdena kan ges varaktigt skydd och förvaltning. Bakgrunden till uppdraget återfinns bl. a i den skrivelse, ”En samlad naturvårdspolitik”, som regeringen våren 2002 överlämnade till riksdagen och där frågor om kommunal naturvård och tätortsnära natur lyfts fram. I uppdraget anförde regeringen bl. a att det starka trycket från olika exploateringsintressen i storstadsregionerna gör att de bäst lämpade områdena för friluftsliv och naturvård bör ges ett långsiktigt skydd, främst genom reservatsbildning.

Uppdraget för Västra Götalands län del utmynnade i länsstyrelsens rapport ”Tätortsnära natur i Göteborgsregionen”. Den del av Delsjöområdet som nu föreslås bli naturreservat pekas i denna rapport ut som ett område som bör bli naturreservat på grund av de höga friluftsvärdena. Göteborg Stad hade i sitt yttrande över rapporten 2003 inget att erinra mot att området Skatås-Härlanda tjärn ingick i programmet.

Länsstyrelsens förslag

I det förslag till reservatsbildning som länsstyrelsen nu presenterar, konstateras att Delsjöområdet är ett av Göteborgs populäraste och mest utnyttjade friluftsområden och att området utgör en mycket viktig och centralt belägen ”grön lunga” i Göteborg. Inom området finns värdefulla naturmiljöer och gott om kulturhistoriskt intressanta platser och objekt. Länsstyrelsen menar att det är av stor vikt att Delsjöområdet i sin helhet finns kvar som ett värdefullt, tätortsnära område för friluftsliv och rekreation och att det därför är motiverat att skydda det. Länsstyrelsen bedömning är att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat.

Syftet med naturreservatet skulle vara att:

- skydda och utveckla ett stort, tätortsnära naturområde av mycket stor betydelse för friluftsliv och rekreation i Göteborg
- bevara ett variationsrikt landskap med omväxlande natur samt att utveckla de värdefulla naturmiljöer som finns i området i syfte att gynna naturvårdsintressanta växt- och djurarter
- bevara kulturhistoriskt intressanta och värdefulla objekt inom området

Syftet skall tryggas genom att:

- exploatering av området förhindras
- anläggningar och anordningar för friluftslivet tillses, underhålls och utvecklas regelbundet
- gallringar och röjningar utförs, som tidigare, i naturvårdande syfte istället för skogsbruk i produktionssyfte

- värdefulla naturmiljöer sköts på sådant sätt att förutsättningarna för ett rikt djur- och växtliv ökar och att mer vildmarksbetonade områden får utvecklas till naturskog
- fornlämningar och andra kulturhistoriska objekt underhålls

De östra och södra delarna av området skyddades som naturreservat 1984. Förslaget till nytt reservat innebär att naturreservatet utökas väster- och norrut och omfattar bl. a Härlanda tjärn, Brudaremossen, Skatås samt stora delar nordväst om Stora Delsjön. Reservatet får direkt avgränsning mot bebyggelseområden vid Skår, Örgryte, Kärralund samt Björkekärr. Vissa områden, såsom Delsjöns golfbana, det tidigare radio- och TV-huset, Lilla Torp, Kärralunds camping, Skatås motionscentral och Delsjökolonin undantas från naturreservatet. Av länsstyrelsens kartbilaga 1B framgår såväl nuvarande som föreslagna reservatsgräns.

För att få till stånd ett enhetligt beslut med samma föreskrifter och skötsel för hela Delsjöområdet föreslår länsstyrelsen att det tidigare och det nya naturreservatet läggs samman till ett utökat naturreservat, istället för att utgöra två separata naturreservat intill varandra. Reservatet skulle efter utökning omfatta totalt 1 227 hektar mark. Det ursprungliga reservatet omfattar 760 hektar. All utvidgning sker på mark ägd av Göteborgs stad.

Det befintliga naturreservatet förvaltas idag av Göteborgs Stad genom park- och naturförvaltningen. Göteborgs Stad föreslås som förvaltare även av det nya, utökade, reservatet. Den befintliga skötselplanen, som även tidigare omfattat hela området, föreslås gälla även för det utökade reservatet.

Remissinstanserna

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden anser att det inte är motiverat med en utökning av naturreservatet för Delsjöområdet. Nämnden menar att det befintliga naturreservatets omfattning och bostads- och kollektivtrafiknära läge redan på ett fullgott sätt tillgodoser friluftslivets behov i den östra delen av staden. Marken är i kommunal ägo, kärnområdet är inte berört av några hot om exploatering och det finns en stor medvetenhet inom kommunen för hela områdets värden och betydelse för såväl naturvården som friluftslivet.

Om en utökning av naturreservatet skulle bli aktuell menar nämnden att gränsen för den föreslagna utökningen måste ändras och utökningen ges en mindre omfattning. Det väsentliga vid en eventuell utökning är att kärnområdet får ett långsiktigt bevarande och att det ges möjlighet att på ett bra sätt ta sig runt både Stora Delsjön och Härlanda tjärn.

Byggnadsnämnden

Byggnadsnämnden avstyrker förslaget till utökning av naturreservatet för Delsjöområdet. Nämnden menar att det finns en rad komplicerade och obesvarade frågor rörande en eventuell utvidgning av Delsjöns naturreservat. Istället för en utvidgning vill byggnadsnämnden att skyddet för området ses över och att möjligheterna att skydda området med en detaljplan, där kommunerna och de folkvalda har större möjligheter att påverka innehållet, undersöks. Byggnadsnämnden har gett stadsbyggnadskontoret i uppdrag att se över skyddet för Delsjöområdet.

Park- och naturnämnden

Park- och naturnämnden anser att förslaget på utvidgning av naturreservatet är motiverat. Att ge större delen av Delsjöområdet ett skydd är viktigt eftersom området är ett mycket välbesökt friluftsområde och unikt genom sitt centrala läge, konstaterar nämnden, som dock föreslår en justering av gränsdragningarna på vissa ställen samt

vissa ändringar i reservatsföreskrifterna. Nämnden konstaterar också att en rimlig utveckling av idrotts- och friluftsområdet måste tillåtas. Förslaget innebär en ökning av park- och naturförvaltningens kostnader med ca 50 000 kr årligen till följd av utökad skötselnivå avseende Brudaremossen.

Miljönämnden

Miljönämnden tillstyrker länsstyrelsens förslag till utökning av naturreservatet. Nämnden menar att området är ett mycket värdefullt friluftss- och rekreationsområde och att det måste anses som mycket angeläget att säkerställa att Göteborgs befolkning även i framtiden har tillgång till ett stort, lättillgängligt område tätortsnära natur. Det är därför motiverat att ge området ett långsiktigt skydd mot framtida exploatering.

En översyn av reservatsgränsen bör dock göras, menar miljönämnden, vid gamla radio- och TV-huset vid Stora Torp för att möjliggöra framtida bostäder i området enligt stadsbyggnadskontorets förslag i det nyss påbörjade arbetet med planläggning av området. Vidare vill miljönämnden mildra vissa inskränkningar för friluftslivet i ordningsföreskrifterna.

Nämnden för Göteborg Vatten

Nämnden för Göteborg Vatten tillstyrker länsstyrelsens förslag till utökning av naturreservatet och menar att reservatets föreskrifter, tillsammans med vattenskyddsföreskrifterna, stärker skyddet för Delsjöarna som vattentäkt. Göteborg Vatten har flera råvatten-, drickvatten- och avloppsanläggningar inom området och Delsjöarna används som vattentäkt för Lackarebäcks vattenverk och reservvattentäkt för Alelyckans vattenverk.

Nämnden anser att förslaget till reservatsföreskrifter bör ses över. Bl. a behöver undantag från föreskrifterna medges för Göteborg Vatten för de punkter som kan påverka nämndens möjligheter att reparera, bygga nytt eller ut anläggningar i syfte att trygga stadens vattenförsörjning. Vidare behöver några punkter förtydligas, dels i föreskrifterna och del i skötselplanen, i samma syfte.

Kretsloppsnämnden

Kretsloppsnämnden svarar utifrån sitt ansvar för miljöskyddsåtgärder vid nedlagda deponier på kommunal mark, då Brudaremossens deponi föreslås ingå i reservatet. Nämnden tillstyrker att reservatet utökas i enlighet med länsstyrelsens förslag, men konstaterar att tidvis kommer nödvändigt underhåll av deponin att innebära omfattande ingrepp i den naturtyp som etablerats på deponin. Nämnden förutsätter även att kraven på miljöskyddsåtgärder inte ökar i och med en reservatsbildning.

Idrotts- och föreningsnämnden

Idrotts- och föreningsnämnden ser det som positivt att naturreservatet utökas. Nämnden anser dock att den undantagna ytan kring Skatås motionscentrum bör utökas, då annars möjligheterna till en framtida utveckling, bl. a i samarbete med föreningslivet, begränsas. Nämnden förutsätter vidare att ett utökat naturreservat inte förhindrar att mark kan tas i anspråk för utveckling av föreningslivets verksamhet på andra ställen inom reservatet.

Förvaltnings AB Framtiden

Förvaltnings AB Framtiden anser i en VD-skrivelse, att en utökning av Delsjöreservatet kan genomföras under förutsättning att det inte hindrar fortsatt expansion av bostäder och den trafik den medför i området.

Kulturnämnden

Kulturnämnden är medveten om Delsjöområdet stora betydelse ur kultur-, miljö- och friluftssynpunkt, men då området inte berörs av några exploateringsplaner, menar nämnden att det inte är motiverat att utöka reservatet. En utökning skulle innebära att framtida generationer inte har någon möjlighet att utveckla området efter eventuellt framtida behov. Samtidigt menar nämnden att man måste hitta ett sätt som säkerställer och omhändertar de värden som området utgör. Nämnden förordar därför att man ser över skyddet för området och ger den lokala politiken större möjligheter att påverka hur ett sådant skydd skulle kunna se ut.

Lisebergs Gäst AB

Lisebergs Gäst AB uttrycker i en VD-skrivelse att bolaget är mycket positivt till en utökning av Delsjöreservatet. Man förordar dock en annan gränsdragning för att få en mer naturlig gräns för reservatet och för att undvika att en ”kil” bildas mellan Lisebergsbyn Kärralund (Kärralunds Camping) och Skatås motionsområde.

SDN Härlanda

SDN Härlanda är positiv till att Delsjöreservatet utökas men begär att förslaget omarbetas så att även Renströmska parken och området norr om Härlanda tjärn fram till bebyggelsen vid Träringen och Smörslottsgatan inkluderas.

SDN Örgryte, Göteborg Energi AB, GRYAB samt Räddningstjänsten Storgöteborg har avstått från att lämna yttrande.

Stadskansliets överväganden

Stadskansliet menar, liksom remissinstanserna och länsstyrelsen, att Delsjöområdet utgör en mycket viktig del av det attraktiva och hållbara Göteborg med stora kvaliteter för göteborgare och andra tack vare sina betydande natur-, kultur- och friluftsvärden. Genom kontakten med naturreservatet Knipeflågsbergen i Partille kommun och grönområden österut, utgör området en stor och sammanhängande grön kil in till Göteborg. Området har stor betydelse genom sina värdefulla naturmiljöer och kulturhistoriska objekt och platser. Det har också stor betydelse för göteborgarnas friluftsliv genom sin lättillgänglighet och för föreningslivet genom de anläggningar som finns inom området. Området har också betydelse för stadens vattenförsörjning genom att sjöar i området utgör vattentäkter och flera rå- och dricksvattenanläggningar och avloppsanläggningar finns inom området.

Det föreslagna reservatet ligger inom områden som av länsstyrelsen har utpekats som riksintresse för friluftsliv och kulturmiljövård. De redan skyddade delarna anges i översiktsplanerna för de tre berörda kommunerna som naturreservat. Den föreslagna utvidgningen ligger helt inom det område som i ÖP99 utpekats som ”områden med särskilt stora värden för natur- och friluftsliv samt kulturvård och/eller brukningsvärd jordbruksmark” och där nuvarande markanvändning föreslås även i fortsättningen. Samrådshandlingen till förslaget till ny översiktsplan för Göteborg, ÖPXX, anger samma markanvändning. Strandskydd gäller vid Stora och Lilla Delsjöarna, Stora Björketjärn, Östra och Västra Långevattnen, Härlanda tjärn och Svarttjärn samt vid bäckravinen vid Kärralunds camping. Den skötselplan som är fastlagd för det befintliga reservatet gäller även för hela det nu aktuella området. Marken är i kommunal ägo och området omfattas inte av några exploateringsplaner. Medvetenheten om områdets värde och betydelse är alltså stor och området får anses vara mycket skyddsvärt. Detta konstaterades även i samband med stadens yttrande 2003 över länsstyrelsens rapport ”Tätortsnära natur i Göteborgsregionen”.

Enligt det nu presenterade förslaget till utökning kommer dock reservatets västra och norra delar att gränsa direkt mot bebyggda områden, bl. a i Skår, Kärralund och Björkekärr. Förslaget innebär också att befintliga frilufts- och rekreationsanläggningar, såsom t ex Skatås motionscentral och Delsjökolonin, undantas från reservatsbildningen och bildar ”enklaver” i reservatet. Detta begränsar kommunens möjligheter till framtida förändringar, till gagn för boende och friluftsliv, i randzonen mellan bebyggelse/anläggningar och naturområde. Områdets betydelse för t ex stadens vattenförsörjning gör att de tekniska anläggningarna inom området måste kunna utvecklas. Även kommunens ansvar för den f d deponin kan innebära behov av framtida, mer genomgripande, underhållsåtgärder.

Det finns en svårighet i att redan idag bedöma framtida behov i ett område som det nu aktuella, med centralt läge, av stor vikt för invånarnas friluftsliv och delar av kommunens tekniska försörjning. Detta, i kombination med den begränsning i kommunens rådighet över området som en statlig reservatsbildning innebär, gör att stadskansliet förordar ett annat skydd för området än statlig reservatsbildning.

Det finns olika typer av skydd som kan komma ifråga för att skydda tätortsnära naturområden. Bildande av kommunalt reservat och genom plan- och bygglagens bestämmelser om översiktsplan, områdesbestämmelser och detaljplaner är t ex instrument som kommunen själv råder över.

Stadskansliet ställer sig därför bakom byggnadsnämndens uppdrag till stadsbyggnadskontoret att se över skyddet för Delsjöområdet som natur- och friluftsområde och undersöka möjligheterna att skydda området med detaljplan.

Om en reservatsbildning skulle bli aktuell menar stadskansliet att en översyn av föreslagna reservatsgränser och -föreskrifter är nödvändig.

Stadskansliet menar, liksom fastighetsnämnden, att länsstyrelsens förslag till utökning skulle ge ett mycket splittrat naturreservat i den västra delen av området, eftersom flera delområden inte avses ingå i reservatsbildningen. Det finns även flikar av undantagna områden som skär in i reservatet och enklaver av områden som omgärdas av reservatet. Det splittrade och osammanhängande reservatet medför en uppenbar risk för att reservatet blir svårt att hantera i flera avseenden, t ex vad gäller skötsel, skyltning och markering av gränser. Det finns också en risk för otydlighet gentemot allmänheten. Att reservatsgränsen föreslås gå dikt an mot bebyggda områden och friluftsanläggningar innebär också, som framförts ovan, alltför stora begränsningar i de framtida utvecklingsmöjligheterna för dessa områden.

Likaså tar de föreslagna reservatsföreskrifterna inte, i tillräcklig omfattning, hänsyn till kommunens behov av att kunna vidta underhållsåtgärder och utveckla de tekniska anläggningar för t ex stadens vattenförsörjning som inryms i reservatet enligt förslaget till utökning. En omprövning bör också göras av graden av inskränkningar i friluftslivet som kan motiveras av reservatsbildningen.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Jennifer Hood
031-60 54 85
jennifer.hood@o.lst.se

FÖRELÄGGANDE
2007-04-04

Diarienummer
511-21343-2006

Sida
1(1)

Enligt sändlista

Göteborgs Stadskansli

2007 -04- 1 0

D.nr ..... Till avd .....

Förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner

Länsstyrelsen har upprättat ett förslag till utökning av det befintliga naturreservatet Delsjöområdet. Förslaget omfattar beslut med föreskrifter och avgränsning samt fastställande av befintlig skötselplan. Förslagen bifogas. Den befintliga skötselplanen finns tillgänglig hos park- och naturförvaltningen i Göteborgs Stad.

Ni föreläggs nu, i egenskap av markägare eller sakägare inom föreslaget naturreservat, med stöd av 24§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm.(1998:1252) att om Ni har synpunkter på förslaget skriftligen framföra dessa till Länsstyrelsen **senast den 30 september 2007.**

Med stöd av 16 § delgivningslagen (1979:428) förordnar Länsstyrelsen att kungörelse ska ske av detta föreläggande. Kungörelse ska inom tio dagar härefter införas i följande ortstidningar: Göteborgs-Posten, Mölndals-Posten, Härryda-Posten samt på Länsstyrelsens hemsida www.o.lst.se

Föreläggandet och förslaget till beslut med kartor är även tillgängligt på Länsstyrelsen, Naturvårdsenheten, Ekelundsgatan 1, Göteborg. Den befintliga skötselplanen finns tillgänglig hos park- och naturförvaltningen i Göteborg.

Ett exemplar av kungörelsen ska översändas till kommunkansliet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner.

Om Ni har frågor eller vill ha ytterligare information om ärendet kan Ni kontakta
t o m 30 april 2007: Jennifer Hood, tel 031-60 54 85, jennifer.hood@o.lst.se
fr o m 1 maj 2007: Peter Wirdenäs, tel 031-60 51 24, peter.wirdenas@o.lst.se

Tord Wennerblom

Jennifer Hood

Bilagor
Förslag till beslut med bilagor inkl. sändlista

Kopia till
Akten

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för ansvaret med naturreservatet ska uppnås är t.ex. följande:

- Bestämmelser om bygglov enligt plan- och bygglagen för eventuella friluftsanläggningar m m.
- Regler om köring i terräng i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskydds-förordningen.
- Strandskyddsbestämmelser i miljöbalken.
- Regler för vattenskyddsområden i miljöbalken.
- Regler för underhåll av gamla deponier i miljöbalken (Brudaremossen med tillhörande lakvattendammar).

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Göteborgs Stad. Förvaltningen ska ske i samverkan med Länsstyrelsen.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Text kommer i slutliga beslutet.

Kungörelse

Text kommer i slutliga beslutet.

Hur man överklagar

Text kommer i slutliga beslutet.

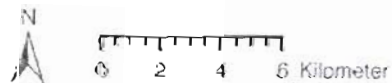
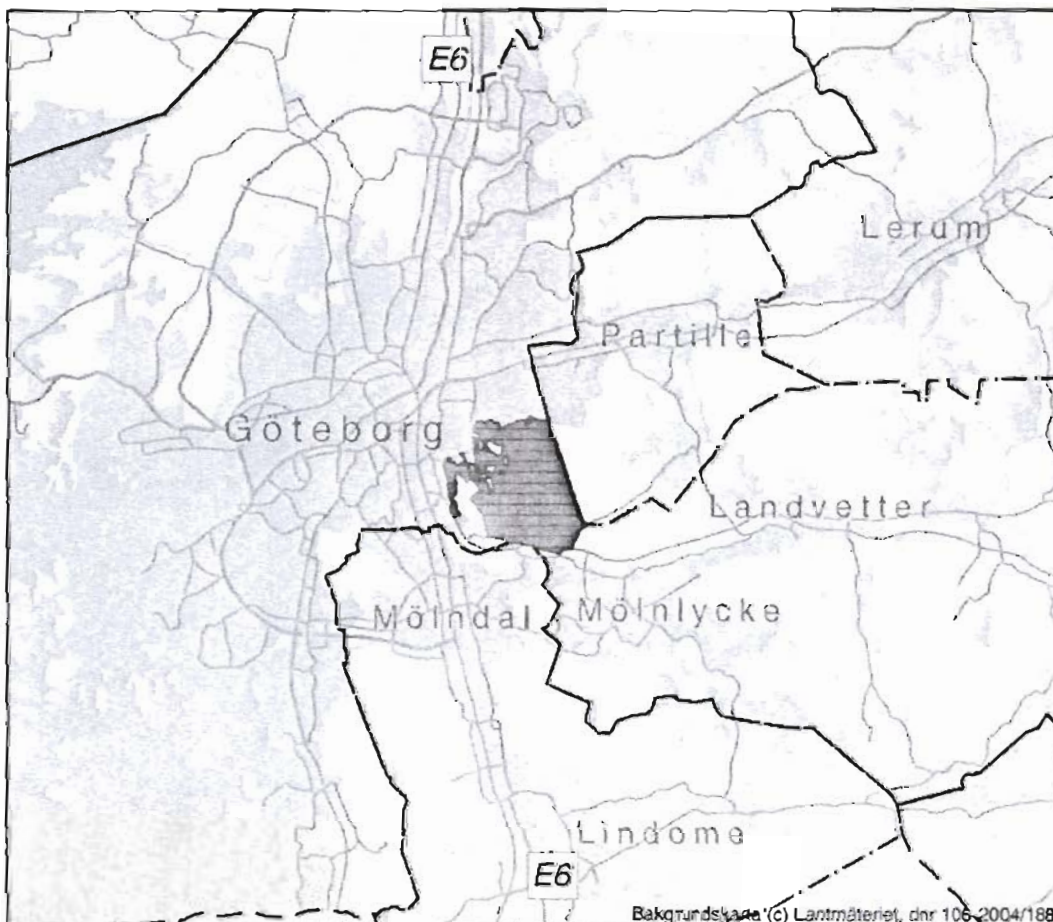
LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bilaga 2

Dnr 511-21343-2006
Remiss datum 2007-04-04

ÖVERSIKTSKARTA

Naturreservatet Delsjöområdet
Göteborg, Mölndal och Härryda kommun

Bilaga 3. Skötselplan för naturreservatet Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner

Det befintliga naturreservatet Delsjöområdet förvaltas av Göteborgs Stad genom park- och naturförvaltningen, samt Härryda kommun i reservatets sydöstra del. Skötseln bedrivs enligt en befintlig och detaljerad skötselplan som upprättades 1994 och som även inkluderar den aktuella utökningen kring Skatås-Härlanda tjärn. Göteborgs Stad förvaltar även den del av reservatet som ligger inom Mölndals kommun samt en mindre del inom Härryda kommun. Skötselplanen finns tillgänglig hos park- och naturförvaltningen.

Det övergripande syftet med skötseln enligt skötselplanen är att få ett för människan variationsrikt och attraktivt landskap förenligt med bevarande och utvecklande av biologisk mångfald. Syftet med skötseln i den västra sluttnings lövskogar är att området ska karaktäriseras av artrika, mångskiktade, ekdominerade lövskogar och ädellövskogar. Vissa områden bör skötas så att det skapas skog med lundkaraktär, d v s en glesare, luckigare skog, och inom ett mindre område vid Stora Torp bör skötseln inriktas mot utvecklande av ett större bestånd med bokskog av pelarsalstyp. Bäckraviner som hyser en störningskänslig flora och fauna lämnas orörda.

Målsättningen för det södra och mellersta mosaikartade området är att skapa stor variation och mångfald i landskapet. Artrika, lövdominerade, mångskiktade dalgångar och sluttningar ska bilda kontrast och övergång mellan karga bergsryggar, talkklädda höjder och sjöar. Ängar, hagmarker och lundar är värdefulla inslag i kulturpåverkade delar. Kantzoner och bryn med stort inslag av blommande och bärande träd och buskar ger värdefull övergång mellan öppen mark och skog. Naturliga våtmarker ska hysa ett rikt växt- och djurliv.

Målsättningen för den östra delens vildmarkspräglade område med bergsryggar är att naturskog skapas genom fri utveckling. I dalgången mellan Lilla Delsjön och Svarttjärn är syftet att skapa ett sammanhängande stråk av mångskiktad, olikåldrig, ekdominerad lövblandskog som ska fungera som spridningskorridor för växter och djur mellan lövskogsområdena kring de båda sjöarna.

Härryda kommun förvaltar en del av reservatet som ligger inom kommunen. Skötseln bedrivs enligt en grön skogsbruksplan som upprättades 2003. Hela området pekats ut som NO eller NS. Syftet med skötseln enligt planen är att öka värdena för friluftsliv och biologisk mångfald.

Länsstyrelsen anser att den skötsel som redan idag bedrivs inom Delsjöområdet, enligt befintlig skötselplan och grön skogsbruksplan, är tillfredsställande och överensstämmer med det utökade reservatets syften. Länsstyrelsen föreslår inga förändringar i den skötsel som redan bedrivs i området idag. Länsstyrelsen har därför valt att inte upprätta en ny skötselplan utan istället fastställa den befintliga skötselplanen, som kommer att uppdateras vid behov.

Bilaga 4. Sakägarförteckning

LANTMÄTERIMYNDIGHETEN

VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Fastighetsförteckning

Sida 1 (2)

2006-11-14

Ärendenummer

O064198

Handläggare

Gunilla Svantesson

Ärende Fastighetsförteckning tillhörande naturreservat för Delsjöområdet
Kommun: Göteborg, Härryda, Västra Götalands län
Mölndal, Partille

Vägservitut, där både tjänande och härskande fastighet är belägen inom området, är ej redovisade.

Fastigheter inom området		
Beteckning på kartan	Ägare/innehavare, adress	Övrigt
Delsjön 748:1	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:2	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:6	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:7	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
	Lisebergs Gäst Ab Box 5053 402 22 GÖTEBORG	Hus å
	Göteborgs Skidklubb c/o Hans J Borkmann Hallstenshagen 48 426 56 VÄSTRA FRÖLUNDA	Hus å
Delsjön 748:8	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
	Teliasonera Sverige Net Fastigheter Ab 123 86 FARSTA	Hus å
Delsjön 748:9	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	

Fastigheter inom området

Beteckning på kartan	Ägare/innehavare, adress	Övrigt
Delsjön 748:10	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:11	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:12	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:13	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:14	Lennart Stolpe Delsjökärrvägen 27 412 76 GÖTEBORG	
	Viveca Stolpe Delsjökärrvägen 27 412 76 GÖTEBORG	
Delsjön 748:15	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:16	Lennart Stolpe Delsjökärrvägen 27 412 76 GÖTEBORG	
	Viveca Stolpe Delsjökärrvägen 27 412 76 GÖTEBORG	
Delsjön 748:17	Margareta Koppen Delsjökärrvägen 25 412 76 GÖTEBORG	
Delsjön 748:18	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:19	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:20	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:21	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	

Fastigheter inom området

Beteckning på kartan	Ägare/innehavare, adress	Övrigt
Delsjön 748:22	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
	Göteborgs Roddklubb Alfred Gärdes väg 108 416 55 GÖTEBORG	Hus å
	Nässets Paddlarklubb Alfred Gärdes väg 110 416 55 GÖTEBORG	Hus å
Delsjön 748:28	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:32	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:33	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:34	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:35	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:36	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:37	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:38	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:39	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:46	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Delsjön 748:47	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	

Härryda kommun Hagen 1:3	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Hagen 1:6	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Hagen 2:2	Råda församling Kyrkv 45 435 30 MÖLNLYCKE	Taxerad ägare
Göteborgs kommun Kallebäck 752:23	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
	Delsjö Golfklubb Kallebäck 412 76 GÖTEBORG	Hus å
	Arla ek för Box 5407 402 29 GÖTEBORG	Hus å
	Göteborgs Polismäns IF Box 429 401 26 GÖTEBORG	Hus å
Kallebäck 752:139	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
	Göteborgs Bågskytteklubb c/o Bihl Glasbergsg 78 431 34 MÖLNDAL	Hus å
Källtorp 120:10	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Källtorp 746:1	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Källtorp 746:9	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
	Friluftsförbundet Göteborgsförb c/o St Torp Alfred Wigelius väg 412 72 GÖTEBORG	Hus å
	Postens IF i Göteborg Box 1023 405 21 GÖTEBORG	Hus å

	M 60 c/o Jensen Grindstugegränd 10 422 44 HISINGS BACKA	Hus å
	Redbergslid Idrottsklubb Byfogdegatan 11 415 05 GÖTEBORG	Hus å
	Göteborgs Stads Bostads AB Personals Box 5044 402 21 GÖTEBORG	Hus å
	Motions-och idrottsför för Sy Box 120 53 402 41 GÖTEBORG	Hus å
	Göteborgs spårvägars gymn o idr c/o Göteborgs spårvägar Box 424 401 26 GÖTEBORG	Hus å
	Idrottsklubben Stern c/o Anders Mohlin Fack 2002, Skatås motionscentral 416 55 GÖTEBORG	Hus å
	SKF:s Friluftsklubb Kristinedal 415 50 GÖTEBORG	Hus å
	SJ Fritidsallians Box 1032 405 22 GÖTEBORG	Hus å
	Feelgood Education AB Hornsgatan 103, Plan 10 117 28 STOCKHOLM	Hus å
	SAAB IF Göteborg Box 5042 402 21 GÖTEBORG	Hus å
	Gårda Bollklubb Skatåsstugan 1 414 76 Göteborg	Hus å
	Majornas IK Fack 2008 416 55 GÖTEBORG	Hus å
	Skandinaviska Enskilda Banken IF c/o SE-banken 405 04 GÖTEBORG	Hus å

	Solvingarnas 1:a sektion c/o Andersson Ringspinnaregatan 2 431 33 MÖLNDAL	Hus å
	Försäkrings AB Skandia (Publ) 103 50 STOCKHOLM	Hus å
	Göteborgs distr av IOGT-NTO Arvid Hedvalls backe 6 411 33 GÖTEBORG	Hus å
	Finlandia-Pallo IF Hinnebäcksg 417 47 GÖTEBORG	Hus å
	Göteborg-Majorna OK för c/o Barbro Sandberg Hagenvägen 7 429 35 KULLAVIK	Hus å
Källtorp 746:20	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Skår 751:2	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Skår 751:8	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Skår 751:9	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Skår 751:20	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
	Beckmans Kvarterskiosk Ab Delsjövägen 53 412 70 GÖTEBORG	Hus å
Skår 751:81	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Skår 751:110	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Skår 751:111	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Skår 751:120	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	

Sävenäs 747:68	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Sävenäs 747:74	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Sävenäs 747:81	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Sävenäs 747:88	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Sävenäs 747:107	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Sävenäs 747:167	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Sävenäs 747:168	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Sävenäs 747:202	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Sävenäs 747:203	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Torp 53:1	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
	Lisebergs Gäst Ab Box 5053 402 22 GÖTEBORG	Tomträttshavare
Torp 749:62	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Torp 749:63	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
	Lisebergs Gäst Ab Box 5053 402 22 GÖTEBORG	Hus å
	Gullbergsbro Bangolfklubb Olbergsg 416 55 GÖTEBORG	Hus å

	Göteborgs Fältrittklubb Töpelsgatan 16 416 55 GÖTEBORG	Hus å
	Selma Karolina Olssons Dödsbo c/o E Jansson Box 17016 402 61 GÖTEBORG	Hus å
Torp 749:64	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
	Idrottsföreningen Kamraterna Alfred Gärdes V 416 55 GÖTEBORG	Hus å
Torp 749:66	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
	Sveriges Radio Förvaltn AB 105 10 STOCKHOLM	Taxerad ägare
Torp 749:97	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Torp 749:98	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
	Vasakronan Aktiebolag Box 24234 104 51 STOCKHOLM	Hus å
Torp 749:114	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Torp 749:115	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Torp 749:116	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Torp 749:133	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
	Göteborgs Fältrittklubb Töpelsgatan 16 416 55 GÖTEBORG	Taxerad ägare
Torp 749:136	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	

	Pål Svensson Storatorpsvägen 2 412 72 GÖTEBORG	Tomträttshavare
Torp 749:138	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
	Idrottsföreningen Kamraterna Alfred Gärdes V 416 55 GÖTEBORG	Tomträttshavare
Torp 749:139	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Härryda kommun Råda 1:3	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Råda 1:4	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Solsten 1:19	Härryda kommun 435 80 MÖLNLYCKE	
	Härryda Energi AB 435 80 MÖLNLYCKE	Hus å
Solsten 1:50	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Solsten 1:51	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Solsten 1:52	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Solsten 1:53	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Mölnåls kommun Lackarebäck 1:1	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Sjövalla 1:54	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Sjövalla 1:59	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Sjövalla 1:117	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	

Sjövalla 1:118	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Sjövalla 1:119	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Sjövalla 1:138	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	
Sjövalla 1:144	Mölndals kommun 431 82 MÖLNDAL	

Marksamfälligheter inom området

Beteckning på kartan	Ägare/innehavare, adress	Övrigt
Källtorp S:20		VÄG

Delägarfastigheter: Torp 1:7-9, 1:11-15, 1:19, 3:10-11, 3:16, 4:1-3, 5:2-7, 5:12, 8:1-2, 8:4, 8:6-9, 8:11, 8:15-20, 8:24, 9:3-6, 10:2, 10:4, 11:17, 11:19, 12:6, 13:1, 13:16-18, 14:1-2, 14:9, 14:11, 14:14-16, 15:1-2, 15:5, 15:7-10, 15:12-17, 16:1-9, 16:11-21, 34:8, 749:21, 749:110, Utby 753:499 samt

Torp 749:63	Göteborgs Kommun Box 2258 403 14 GÖTEBORG	

Torp S:15		VÄG

Delägarfastigheter: Se Källtorp s:20

Anläggningsamfälligheter inom området

Beteckning på kartan	Ägare/innehavare, adress	Övrigt
Hagen GA:1	RÅDAHAGAS VÄGSAMFÄLLIGHET Adress okänd	VÄG

Rättigheter inom området

Beteckning på kartan	Ägare/innehavare, adress	Övrigt
Delsjön 748:7-8, Torp 749:63	Se ovan	Ledningsrätt tele, starkström, koaxialkabel, 1480K-1996F208.1-3

Till förmån för:

Teracom Svensk Rundradio AB Box 84 431 21 MÖLNDAL		

Delsjön 748:16	Se ovan	Avlopp, 14-IM1-20875.1

Till förmån för:

Delsjön 748:17	Se ovan	
Delsjön 748:2, 748:6, 748:21, Kallebäck 752:23, Källtorp 746:1, 746:9, Skår 751:8, 751:20, 751:81, 751:111, Sävenäs 747:81, 747:88, 747:107, 747:167, 747:203, Torp 749:63, 749:64, 749:98, 749:139	Se ovan	Ledningsrätt starkström och optokabel, 1480K-2001F295.2,5
Till förmån för:		
Vattenfall Regionnät AB 162 87 STOCKHOLM		
Kallebäck 752:23, 752:139	Se ovan	Ledningsrätt vatten, 1480K-1992F329.1
Till förmån för:		
Göteborgs kommun		
Skår 751:20, Torp 749:64, 749:66	Se ovan	Dike, 14-IM1-32/1334.1
Till förmån för:		
Ej angiven fastighet		
Sävenäs 747:74	Se ovan	Ledningsrätt starkström, 1480K-2006F147.3
Till förmån för:		
Göteborg Energi Nät AB Box 53 401 20 GÖTEBORG		
Sävenäs 747:88	Se ovan	Ledningsrätt avlopp, 1480K-1997F5.1
Till förmån för:		
Göteborgs kommun		
Torp 749:66	Se ovan	Väg, 1480K-1996F264.1, 1480K-V-9/1942.1
Till förmån för:		
Torp 50:3	Torphuset FastighetsAB N Älvstranden Utv. Box 8003 402 77 GÖTEBORG	
Torp 749:66	Se ovan	Kraftledning, 14-IM1-18/489.1
Till förmån för:		
Falkenberg Yngered 1:33	Fortum Distribution AB Box 2087 650 02 KARLSTAD	

Härryda kommun Solsten 1:19	Se ovan	Ledningsrätt avlopp, 14- RÅD-1974.1
Till förmån för:		
GRYAAB AB Karl IX:s väg 418 34 GÖTEBORG		
Solsten 1:19	Se ovan	Underjordisk tunnel, ej lokaliserad, 14-IM1- 87/58499.1
Till förmån för:		
Göteborg Lorensberg 5:13	Teliasonera Sverige Net Fastigheter AB 123 86 FARSTA	
Mölnbals kommun Sjövalla 1:144	Se ovan	Nyttjanderätt tele, 1964-01- 15/135
Till förmån för:		
TeliaSonera D3N 405 35 GÖTEBORG		

Fastighetsförteckningen upprättad av

Gunilla Svantesson
Lantmätteriingenjör

Länsstyrelsens komplettering med övriga sakägare

Naturskyddsföreningen i Göteborg	Fjällgatan 3E		413 17 Göteborg
Orienteringsförbundet	Orienteringens hus	Skatås	416 55 Göteborg
Sportfiskarna	Sjölyckan 6		416 55 Göteborg
GFRK	Töpelsgatan 16		416 55 Göteborg
Stora Torps Ridklubb	Stora Torp		412 72 Göteborg
Gundla Mosse Stall	c/o Mia Ryberg	Mangatan 4	431 67 Mölndal
GAIS	Gamla Boråsvägen		412 76 Göteborg
IFK Göteborg	Alfred Gärdes väg		416 55 Göteborg
Björkekärrs IK	Tråringen 55		416 79 Göteborg
Kafé Lyckan	Delsjöområdet		412 61 Göteborg
Svenska Brukshundklubben	Kallebäck Västergård		412 76 Göteborg
Göteborgs Stad	Göteborg Vatten	Box 123	424 23 Angered
Björkekärr Scoutkår	Box 53028		400 14 Göteborg
Anita Sundblad	Lillatorpsvägen 13B		416 55 Göteborg
Delsjökolonin	c/o Anita Fyhr	Virvelvindsgatan 6	417 02 Göteborg
Stora Torps Odlaiförening	c/o Inger Tuneryd	Kalenderv. 123D	415 13 Göteborg
Stora Torps Odlaiförening	c/o Olli Fryksten	Iskällareliden 14B	416 55 Göteborg
Kallebäck Odlaiförening	c/o Leif Svensson	Smörgatan 58	412 76 Göteborg
Bengtstorp Odlaiförening	c/o Sven-Bertil Ohlsson	Alfred Gärdes väg	416 55 Göteborg
Korpås Odlaiförening	c/o Susi Burton	Studiegången 12-012	416 81 Göteborg
Korpås Odlaiförening	c/o Eva-Marie Pettersson	Studiegången 12	416 81 Göteborg
Pia Backman/Bertilssons stuga	c/o Viveca Stolpe	Delsjökärrv. 27	416 76 Göteborg
Boende vid Sjölyckan 1	Alfred Gärdes väg 102		416 55 Göteborg
Boende vid Sjölyckan 2	Alfred Gärdes väg 104		416 55 Göteborg
Boende vid Sjölyckan 3	Alfred Gärdes väg 106		416 55 Göteborg
Sjöbo - Ingela	Alfred Gärdes väg		416 55 Göteborg
Bengtstorpet	Alfred Gärdes väg		416 55 Göteborg
Kolmaden	Alfred Gärdes väg		416 55 Göteborg
Örgryte Skytteförening	Kallebäck		412 76 Göteborg
Härlanda Pistolskytteklubb	Box 8877		402 72 Göteborg
Västsvenska Stövarklubben	Gamla Boråsvägen		412 76 Göteborg
Boulleklubben Seniorena	c/o Per-Rune Ansander	Spelmansgatan 15	416 52 Göteborg
Hisingens Radioklubb	Töpelsgatan 34		416 55 Göteborg
Björn Palmquist	Dybecksgatan 18		412 70 Göteborg
Sture Wexell	Skårsgatan 18		412 69 Göteborg
Olof och Birgitta Johnard	Skårsgatan 14		412 69 Göteborg
Christer Harström	Skårsgatan 32		412 69 Göteborg
Birgitta Brune	Skårsgatan 24		412 69 Göteborg
Ewy och Ulf Lekemo	Skårsgatan 26		412 69 Göteborg
Bertil och Ann Mari Gunnesson	Hemstigen 7		412 70 Göteborg
Bengt och Ann-Marie Sjöstrand	Skårsgatan 20		412 69 Göteborg
Lars Rydja	Skårsgatan 34		412 69 Göteborg
Wallenstam Byggnads AB	gällande fastighet på Olaus Petrigatan 14	Södra vägen 1	401 84 Göteborg
Johnny och Marinella Ekström	Hemstigen 9		412 70 Göteborg
Marianne Molander	Långåsliden 42		412 70 Göteborg
Korndals jaktlag	c/o Lars Jurell	Ekvägen 5	435 37 Mölnlycke
Skogssällskapet c/o Per Andreasson	Katrinebergsgatan 23	Box 20003	504 20 Borås
Räddningstjänsten	c/o Claes Borgström	Hagforsgatan 29	416 75 Göteborg
Qviding FIF	Torpagatan 20		416 74 Göteborg

Bilaga 6. Sändlista

Namn/Organisation	Adress	Adress forts	Postnr och ort
Göteborgs Stad	Kommunstyrelsen		404 82 Göteborg
Göteborgs Stad	Park- och naturförvaltningen	Box 177	401 22 Göteborg
Göteborgs Stad	Kretsloppskontoret	Box 11192	404 24 Göteborg
Göteborgs Stad	Fastighetskontoret	Box 2258	403 14 Göteborg
Göteborgs Stad	Stadsbyggnadskontoret	Box 2554	403 17 Göteborg
Göteborgs Stad	Miljöförvaltningen	Karl Johansgatan 23	414 59 Göteborg
Göteborgs Stad	Idrotts- och föreningsförvaltningen	Box 114	401 21 Göteborg
Göteborgs Stadsmuseum	Norra Hamngatan 12		411 14 Göteborg
Göteborgs Stad	SDN Härlanda	Box 170 94	402 61 Göteborg
Göteborgs Stad	SDN Örgryte	Box 6244	400 60 Göteborg
Härryda kommun			435 80 Mölnlycke
Partille kommun			433 82 Partille
Mölnåls Stad			431 82 Mölnåls
Liseberg Gäst AB	Box 5053		402 22 Göteborg
Teliasonera Sverige Net	Fastigheter AB		123 86 Farsta
Göteborgs Skidklubb	c/o Hans J Borkmann	Hallstenshagen 48	426 56 V Frölunda
Lennart och Viveca Stolpe	Delsjökärrv. 27		412 76 Göteborg
Margareta Koppen	Delsjökärrv. 25		412 76 Göteborg
Göteborgs roddklubb	Alfred Gärdes väg 108		416 55 Göteborg
Nässets Paddlarklubb	Alfred Gärdes väg 110		416 55 Göteborg
Råda församling	Kyrkvägen 45		435 30 Mölnlycke
Delsjö Golfklubb	Kallebäck		412 76 Göteborg
Arla ekonomiska förening	Box 5407		402 29 Göteborg
Göteborgs Polismäns IF	Box 429		401 26 Göteborg
Göteborgs Bågskytteklubb	c/o Bihl	Glasbergsg. 78	431 34 Mölnåls
Friluftsrämjandets Göteborgsförbund	c/o St Torp	Alfred Wigelius väg	412 76 Göteborg
Postens IF i Göteborg	Box 1023		405 21 Göteborg
M60	c/o Jensen	Grindstugegränd 10	422 44 Hisings Backa
Redbergslid Idrottsklubb	Byfogdegatan 11		415 05 Göteborg
Göteborgs Stad Bostads AB	Personals	Box 5044	402 21 Göteborg
Motions- och idrottsför. f Sy	Box 12053		402 41 Göteborg
Göteborgs spårvägar gymn o idr	c/o Göteborgs spårvägar	Box 424	401 26 Göteborg
Idrottsklubben Stern	c/o Anders Mohlin	Fack 2002, Skatås motionscentral	416 55 Göteborg
SKF:s Friluftsklubb	Kristinedal		415 50 Göteborg
SJ Fritidsallians	Box 1032		405 22 Göteborg
Feelgood Education AB	Hornsgatan 103	Plan 10	117 28 Stockholm
SAAB IF Göteborg	Box 5042		402 21 Göteborg
Gårda Bollklubb	Skatåsstugan 1		414 76 Göteborg
Majornas IK	Fack 2008		416 55 Göteborg
Skandinaviska Enskilda Banken IF	c/o SE-Banken		405 04 Göteborg
Sölvängarnas 1:a sektion	c/o Andersson	Ringspinnareg. 2	431 33 Mölnåls
Försäkrings AB Skandia			103 50 Stockholm
Göteborgs distrikt av IOGT-NTO	Arvid Hedvalls backe 6		411 33 Göteborg
Finlandia-Pallo IF	Hinnebäcksgatan		417 47 Göteborg
Göteborg-Majorna OK för	c/o Barbro Sandberg	Hagenv. 7	429 35 Kullavik
Beckmans Kvarterskiosk AB	Delsjövägen 53		412 70 Göteborg
Gullbergsbro Bangolfklubb	Olbergsgatan		416 55 Göteborg
Göteborgs Fältrittklubb	Töpelsg. 16		416 55 Göteborg
Selma Karolina Olssons dödsbo	c/o E Jansson	Box 17016	402 16 Göteborg
Idrottsföreningen Kamraterna	Alfred Gärdes väg		416 55 Göteborg
Sveriges Radio Förvaltning AB			105 10 Stockholm
Vasakronan Aktieföretag	Box 24234		104 51 Stockholm

Pål Svensson	Storatorpsvägen 2		412 72 Göteborg
Härryda Energi AB			435 80 Mölnlycke
Teracom Svensk Rundradio AB	Box 84		431 21 Mölndal
Vattenfall Regionnät AB			162 87 Stockholm
Göteborgs Energi Nät AB	Box 53		401 20 Göteborg
Torphuset Fastighets AB	N Älvstranden utv.	Box 8003	402 77 Göteborg
Fortum Distribution AB	Box 2087		650 02 Karlstad
GRYYAB AB	Karl IX:s väg		418 34 Göteborg
TeliaSonera	D3N		405 35 Göteborg
Naturskyddsföreningen i Göteborg	Fjällgatan 3E		413 17 Göteborg
Orienteringsförbundet	Orienteringens hus	Skatås	416 55 Göteborg
Sportfiskarna	Sjölyckan 6		416 55 Göteborg
GFRK	Töpelsgatan 16		416 55 Göteborg
Stora Torps Ridklubb	Stora Torp		412 72 Göteborg
Gundla Mosse Stall	c/o Mia Ryberg	Mångatan 4	431 67 Mölndal
GAIS	Gamla Boråsvägen		412 76 Göteborg
IFK Göteborg	Alfred Gärdes väg		416 55 Göteborg
Björkekärrs IK	Träringen 55		416 79 Göteborg
Kafé Lyckan	Delsjöområdet		412 61 Göteborg
Svenska Brukshundklubben	Kallebäck Västergård		412 76 Göteborg
Göteborgs Stad	Göteborg Vatten	Box 123	424 23 Angered
Björkekärr Scoutkår	Box 53028		400 14 Göteborg
Anita Sundblad	Lillatorpsvägen 13B		416 55 Göteborg
Delsjökolonin	c/o Anita Fyhr	Virvelvindsgatan 6	417 02 Göteborg
Stora Torps Odlaiförening	c/o Inger Tuneryd	Kalenderv. 123D	415 13 Göteborg
Stora Torps Odlaiförening	c/o Oili Fryksten	Iskällareliden 14B	416 55 Göteborg
Kallebäck Odlaiförening	c/o Leif Svensson	Smörgatan 58	412 76 Göteborg
Bengtstorp Odlaiförening	c/o Sven-Bertil Ohlsson	Alfred Gärdes väg	416 55 Göteborg
Korpås Odlaiförening	c/o Susi Burton	Studiegången 12-012	416 81 Göteborg
Korpås Odlaiförening	c/o Eva-Marie Pettersson	Studiegången 12	416 81 Göteborg
Pia Backman/Bertilssons stuga	c/o Viveca Stolpe	Delsjökärrv. 27	416 76 Göteborg
Boende vid Sjölyckan 1	Alfred Gärdes väg 102		416 55 Göteborg
Boende vid Sjölyckan 2	Alfred Gärdes väg 104		416 55 Göteborg
Boende vid Sjölyckan 3	Alfred Gärdes väg 106		416 55 Göteborg
Sjöbo - Ingela	Alfred Gärdes väg		416 55 Göteborg
Bengtstorp	Alfred Gärdes väg		416 55 Göteborg
Kolmaden	Alfred Gärdes väg		416 55 Göteborg
Örgryte Skytteförening	Kallebäck		412 76 Göteborg
Härlanda Pistolsskytteklubb	Box 8877		402 72 Göteborg
Västsvenska Stövarklubben	Gamla Boråsvägen		412 76 Göteborg
Boulleklubben Seniorerna	c/o Per-Rune Ansander	Spelmansgatan 15	416 52 Göteborg
Hisingens Radioklubb	Töpelsgatan 34		416 55 Göteborg
Björn Palmquist	Dybecksgatan 18		412 70 Göteborg
Sture Wexell	Skårsgatan 18		412 69 Göteborg
Olof och Birgitta Johnard	Skårsgatan 14		412 69 Göteborg
Christer Harström	Skårsgatan 32		412 69 Göteborg
Birgitta Brune	Skårsgatan 24		412 69 Göteborg
Ewy och Ulf Lekemo	Skårsgatan 26		412 69 Göteborg
Bertil och Ann Mari Gunnesson	Hemstigen 7		412 70 Göteborg
Bengt och Ann-Marie Sjöstrand	Skårsgatan 20		412 69 Göteborg
Lars Rydja	Skårsgatan 34		412 69 Göteborg
Wailenstam Byggnads AB	gällande fastighet på Olaus Petrigatan 14	Södra vägen 1	401 84 Göteborg
Johnny och Marinella Ekström	Hemstigen 9		412 70 Göteborg
Marianne Molander	Långåsliden 42		412 70 Göteborg
Korndals jaktlag	c/o Lars Jurell	Ekvägen 5	435 37 Mölnlycke
Skogssällskapet c/o Per Andreasson	Katrinebergsgatan 23	Box 20003	504 20 Borås

Räddningstjänsten	c/o Claes Borgström	Hagförsågatan 29	416 75 Göteborg
Qviding FIF	Torpagatan 20		416 74 Göteborg
Skogsstyrelsen	Box 343		503 11 Borås
Skogsstyrelsen	Distrikt Göteborg	Sveagatan 10	441 32 Alingsås
LRF Väst	Box 786		451 26 Uddevalla
SNF Bohuslän	c/o Boel Lanne	Grötö	430 90 Öckerö
Mölnåls naturskyddsförening	c/o Marianne Wikström	Mogatan 21	431 64 Mölnåls
Partille naturskyddsförening	c/o Lars Lindqvist	Jennyhillsv 1B	433 30 Partille
Härryda naturskyddsförening	c/o Christer Johansson	Råda Portar 74	435 32 Mölnlycke
Göteborgs ornitologiska förening	Box 166		421 22 V Frölunda
Botaniska föreningen i Göteborg	c/o Botaniska Institutionen	Box 461	405 30 Göteborg
Svenska Scoutförbundet	Göteborgs distrikt	Delsjövägen 5 A	412 66 Göteborg
Naturhistoriska museet	Box 7283		402 35 Göteborg
Susanna Hogdén	Miljöskyddsenheten	Göteborg	
Jan Ottander	Kulturmiljöenheten	Göteborg	
Karin Slättberg	Samhällsbyggnadsenheten	Göteborg	
Jonas Ledelius	Rättsenheten	Göteborg	
Akten			

§ 250

Dnr 0558/07

Länsstyrelsens förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet

HANDLING

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande 2007-08-13.

TIDIGARE BEHANDLING

Bordlagt 2007-08-27, § 225

YRKANDEN

Tina Wallenius (mp): bifall till yrkande från mp enligt skrivelse daterad 2007-09-17,

bilaga 1

Owe Nilsson (s): bifall till kontorets förslag.

PROPOSITIONSORDNING

Ordföranden Owe Nilsson ställer proposition på yrkandena och finner att Owe Nilssons yrkande bifallits.

BESLUT

Enligt fastighetskontorets förslag:

Som fastighetsnämndens yttrande till kommunstyrelsen över länsstyrelsens förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet översänds detta tjänsteutlåtande.

Stadskansliet

Vid protokollet

Anders Kinnander

Justerat 2007-09-19

Ordförande

Justerare

Owe Nilsson

Kjell Björkqvist

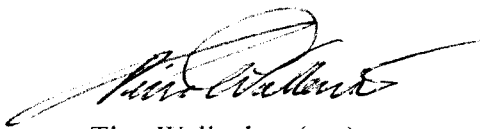
Fastighetsnämnden
Yrkande mp 2007-09-17

Fastighetsnämnden 2007-09-17
Yttrande, (mp)

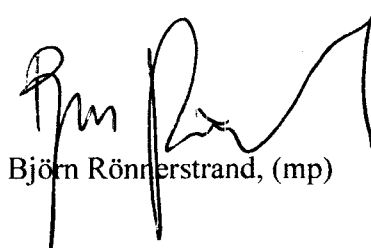
Ärende 4

Angående remiss från Jordbruksverket: Bioenergi från jordbruket – en växande resurs, SOU 2007:36

För att inte öka transporten av livsmedel och kunna försörja Göteborgs invånare med närproducerad mat är det av vikt att inte exploatera jordbruksmark när det finns alternativ. Nybyggnation och annan utbyggnad måste i sådana fall ske på redan exploaterad mark.

Tina Wallenius, (mp)

Björn Rönnerstrand, (mp)

Länsstyrelsens förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet

FÖRSLAG TILL FASTIGHETSÄMNDENS BESLUT

Som fastighetsnämndens yttrande till kommunstyrelsen över länsstyrelsens förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet översänds detta tjänsteutlåtande.

ÄRENDET

Stadskansliet har remitterat länsstyrelsens föreläggande "Förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner" till bl a fastighetsnämnden. Yttrande ska lämnas senast den 21 september 2007.

SAMMANFATTNING

Kontorets grundläggande uppfattning är att det inte är motiverat med en utökning av naturreservatet för Delsjöområdet. Det befintliga naturreservatets omfattning och bostads- och kollektivtrafiknära läge tillgodoser redan på ett fullgott sätt friluftslivets behov i den östra delen av staden. Dessutom är marken i kommunal ägo, kärnområdet är inte berört av några exploateringshot och det finns en stor medvetenhet inom kommunen för hela områdets värden och betydelse för såväl naturvärden som friluftslivet.

Om en utökning av Delsjöreservatet ändå skulle bli aktuell är fastighetskontorets bestämda uppfattning att gränsen för den föreslagna utökningen måste ändras och ges en mindre omfattning. Det väsentliga vid en eventuell utökning är att kärnområdet får ett långsiktigt bevarande och att det ges möjlighet att på ett bra sätt ta sig runt både Stora Delsjön och Härlanda tjärn.

LÄNSSTYRELSENS FÖRSLAG

Länsstyrelsen har upprättat ett förslag till utökning av det befintliga naturreservatet Delsjöområdet. Förslaget omfattar beslut med föreskrifter och avgränsning samt fastställande av befintlig skötselplan.

Den östra delen av Delsjöområdet skyddades som naturreservat redan 1984. Den befintliga skötselplanen inkluderar även området kring Skatås-Härlanda tjärn. Enligt länsstyrelsen är det av stor vikt att Delsjöområdet i sin helhet finns kvar som ett värdefullt, tätortsnära område för friluftsliv och rekreation och det är därför motiverat att skydda det som naturreservat. För att få till stånd ett enhetligt beslut med samma föreskrifter och skötsel för hela Delsjöområdet anser länsstyrelsen att det är lämpligt att utöka det befintliga reservatet genom ett nytt beslut, istället för att bilda ett nytt separat naturreservat vid Skatås.

Länsstyrelsens förslag innebär att naturreservatet utökas österut med direkt avgränsning till bebyggelseområden vid Skår, Örgryte, Kärralund och Björkekärr. Vissa områden - såsom golfbanan, f d Sveriges Radio, Lilla Torp, Kärralunds camping, Skatås motionscentral och Delsjökolonin - har undantagits från naturreservatet.

Länsstyrelsens förslag framgår av bilaga.

BAKGRUND

Regeringen beslutade i juni 2002 att ge länsstyrelserna i Stockholms län, Västra Götalands län och Skåne län i uppdrag att ta fram var sitt program för hur de från friluftsliv- och naturvårdssynpunkt mest värdefulla tätortsnära områdena kan ges varaktigt skydd och förvaltning.

Under sommaren och hösten 2003 fick Göteborgs Stad möjlighet att yttra sig över det förslag till program för skydd av tätortsnära natur som länsstyrelsen i Västra Götalands län tagit fram med anledning av regeringens uppdrag. Stadskansliet remitterade programmet till bland annat fastighetsnämnden för yttrande. Fastighetsnämnden tillstyrkte förslaget med undantag för södra Göteborgskusten, Rya skog, Slottsskogen samt Skatås med Härlanda tjärn. I Göteborgs Stads yttrande framfördes dock att kommunen inte hade något att erinra mot att Skatås-Härlanda tjärn ingick i programmet. Rapporten "Den tätortsnära naturen i Göteborgsregionen" utpekar därför området kring Skatås och Härlanda tjärn som ett område som bör skyddas som naturreservat med hänsyn till dess natur- och friluftsvärden.

FASTIGHETSKONTORETS SYNPUNKTER

Behovet av utökning av reservatet

Vid utgången av 2004, som är den senaste tidpunkt då det finns jämförbar statistik, fanns det totalt 12 naturreservat i Göteborgs Stad med en sammanlagd areal på 10 416 hektar, varav landarealen utgjorde 4 383 hektar. De skyddade områdenas landareal utgjorde omkring 10 % av kommunens totala landareal.

Sammanställningen på nästa sida visar att Göteborg har en klart högre andel skyddad natur jämfört såväl med Stockholm och Malmö som storstadslänen, Göteborgsregionen och riket som helhet.

<i>Naturreservat vid utgången av 2004</i>				
	Antal naturreservat	Skyddad totalareal, kvkm	Skyddad landareal, kvkm	Andel (%) skyddad landareal
Göteborg	12	104	44	9,8
Stockholm	4	8	7	6,8
Malmö	0	0	0	0,0
Göteborgsregionen	107	423	214	5,8
Västra Götalands län	365	1 452	807	3,4
Stockholms län	214	1 008	360	5,6
Skåne län	176	716	234	2,1
Riket	2 754	42 431	35 713	8,7

Källa: SCB

Arealen på det befintliga Delsjöreservatet uppgår till drygt 800 ha. Med den nu föreslagna utökningen skulle den totala arealen uppgå till 1 227 hektar (vilket är det samma som 12 270 000 kvm), dvs en ökning med ca 400 hektar. Det kan också påpekas att Delsjöreservatet har en naturlig fortsättning över kommungränsen i Partille kommun genom Knipeflogsbergens naturreservat. Detta reservat har en areal på ca 400 ha. Det sammanhängande skyddade området uppgår således redan idag till ca 1 200 hektar.

Delsjöområdet har ett läge nära centrum, kollektivtrafik och stora bostadsområden. Området ligger inom område av riksintresse för friluftslivet och kulturmiljövård. Strandskydd gäller vid Stora Delsjön, lilla Delsjön, Stora Björketjärn, Östra Långvattnet, Västra Långvattnet, Härlanda tjärn samt vid bäckravin vid Kärralunds camping. Huvuddelen av Delsjöområdet ägs av Göteborgs Stad och en mindre del i söder ägs av Härryda kommun.

Enligt miljöbalkens 7 kap får länsstyrelsen eller kommunen förklara ett mark- och vattenområde som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Skälen för beslutet om att bilda naturreservat ska anges.

Enligt fastighetskontoret mening har inte tillräckliga skäl angetts i länsstyrelsens förslag till beslut om naturreservat. Kontorets grundläggande uppfattning är, mot bakgrund av ovanstående redovisning, att det inte är motiverat med en utökning av naturreservatet för Delsjöområdet. Det befintliga naturreservatets omfattning och bostads- och kollektivtrafiknära läge tillgodoser redan på ett fullgott sätt friluftslivets behov i den östra delen av staden. Dessutom är marken i kommunal ägo, kärnområdet är inte berört av några exploateringshot och det finns en stor medvetenhet inom kommunen för hela områdets värden och betydelse för såväl naturvården som friluftslivet.

Avgränsning vid utökning av reservatet

Om en utökning av Delsjöreservatet ändå skulle bli aktuell är fastighetskontorets bestämda uppfattning att gränsen för den föreslagna utökningen måste ändras. Den utökning som länsstyrelsen föreslår ger ett mycket splittrat naturreservat i den västra delen av området, eftersom flera delområden inte avses ingå i reservatsbildningen. Det handlar om såväl större områden, såsom golfbanan och Skatås, som mindre områden omgärdade av reservatet. Det finns även flikar av undantagna områden som skär in i reservatet. Det splittrade och osammanhängande naturreservatet kan medföra en uppenbar risk för att reservatet i denna del kan bli svårt att hantera ur flera aspekter, t ex vad gäller skötsel, skyltning och markering av gränser. Det kan även komma att uppfattas som svårgripbart och opedagogiskt av den allmänhet som ska nyttja området. Besökare till området måste ha en möjlighet att förstå att de befinner sig i ett naturreservat.

I en storstadskommun med goda förutsättningar för tillväxt måste det finnas möjligheter till åtminstone mindre förändringar i randzonen mellan befintliga bebyggelseområden och naturområden. Ett sådant exempel är det pågående arbetet med att omvandla och utveckla tomten där Sveriges Radio tidigare hade sin verksamhet. Det är därför olyckligt om ett naturreservat ligger dikt an till befintlig tät bebyggelse.

Det väsentliga vid en eventuell utökning är att kärnområdet får ett långsiktigt bevarande och att det ges möjlighet att på ett bra sätt ta sig runt både Stora Delsjön och

Härlanda tjärn. En gräns för naturreservatet bör därför, enligt fastighetskontorets mening, kunna dras i en sträckning från J A Fagerbergs väg i söder vid Boråsleden och gå norrut längs golfbanans östra gräns och därefter fortsätta öster om Vattenverket, Delsjökolonin och Skatås motionscentral för att sedan ansluta norrut till en lämplig terränganpassad punkt nordost om Härlanda tjärn och söder om bebyggelseområdena i Rosendal och Björkekärr. En exakt gräns bör ges en naturlig anpassning till de naturgeografiska förhållandena.

Jakt inom reservatet

I länsstyrelsens förslag till beslut om föreskrifter anges att det ska vara förbjudet att inom naturreservatet bedriva jakt med undantag för de sydöstra delarna. Denna bestämmelse finns inte för det befintliga naturreservatet.

I miljöbalkens 7 kap anges att de bestämmelser bör gälla som behövs för att uppnå syftet med reservatet. Bestämmelser som begränsar enskildas rätt att använda mark- eller vattenområden får inte gå längre än vad som krävs för att tillgodose syftet med skyddet.

Normalt ska bestämmelserna i jaktlagstiftningen vara tillräckliga för att skydda hotade arter. Grundregeln i jaktlagstiftningen är att allt vilt är fredat och att nyttjandet endast får ske så att livskraftiga bestånd bibehålls långsiktigt. Viltet ses som en förnyelsebar resurs som ska vårdas och nyttjas på ett hållbart sätt. Vilka arter som får jagas i länet och vid vilka tider framgår av jaktförordningen.

Delsjöområdet har sin naturliga fortsättning i Härskogsområdet. Båda områdena är av riksintresse. Det stora sammanhängande naturområdet som sträcker sig som en grön kil genom Lerums och Partille kommuner in i Göteborg, medför att det är rik förekomst på vilt ända in i Delsjöområdet i Göteborg. Fastighetskontoret får regelbundet samtal från boende med synpunkter och klagomål vad gäller förekomst av bl a många rådjur. Fastighetskontoret anser därför att det vore olyckligt med en generell bestämmelse om förbud mot jakt i naturreservatet. Jaktlagstiftningen bör istället vara tillräcklig.

Övriga synpunkter

Skötseln av befintliga naturreservat är inte alltid tillfredsställande beroende på att det redan idag avsätts för lite resurser från statens sida. En utökning av antalet naturreservat i Göteborg kommer givetvis att ställa ökade krav och därmed även ökade driftskostnader för skötseln. Länsstyrelsen bör göras medvetna om detta förhållande.

I länsstyrelsens förslag till beslut finns rubriken "Ersättningstalan". Under rubriken anges att text kommer i det slutliga beslutet. Redan nu bör det i yttrandet till länsstyrelsen anges att kommunen genom fastighetskontoret kommer att begära ersättning om kommunal mark tas i anspråk för utökning av naturreservat.

GÖTEBORGS FASTIGHETSKONTOR

2007-08-13

Christina Johnsson

Stephan Cedergren

§ 363 Förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet

Uppdrag

Till behandling företogs det den 4 september 2007 senast bordlagda ärendet angående remiss från länsstyrelsen om utvidgning av Delsjöområdets naturreservat så att även områdena vid Skatås, Härlanda tjärn och området runt golfbanorna ingår.

Stadsbyggnadskontoret hade ingett ett den 21 augusti daterat utlåtande så lydande:

"Byggnadsnämnden etc. bil. 1

Skrivelse ingavs från (s), (m), (fp), (kd) så lydande:

"Yrkande etc. bil. 2

Under överläggning i ärendet yrkade:

Joneskär (mp) med instämmande av Perlitz Ottosson (v) enligt kontorets förslag och

ordföranden i enlighet med ovannämnda yrkande.

Sedan överläggningen förklarats avslutad framställde ordföranden propositioner på beslut om bifall till ovannämnda yrkanden.

Sedan propositionerna besvarats och ordföranden tillkännagett att hon funnit den sistnämnda vara med övervägande Ja besvarad, begärdes omröstning vilken verkställdes i enlighet med följande justerade proposition:

"Den som vill att nämnden skall bifalla ordförandens yrkande röstar Ja, den som inte vill röstar Nej. Vinner Nej har nämnden bifallit Joneskärs yrkande".

Vid upprop röstade tjänstgörande ersättarna Olinder och Niklasson, Lange, Malm, Fogelgren, Hellström och ordföranden Ja medan Joneskär och Perlitz Ottosson röstade Nej.

Då omröstningen sålunda utfallit med sju Ja och två Nej hade nämnden beslutat:

att avstyrka förslaget till utökning av naturreservatet för Delsjöområdet samt

att uppdra åt kontoret att se över skyddet för Delsjöområdet.

Joneskär och Perlitz Ottosson reserverade sig mot beslutet.

Carl Otto Lange (m) lät till protokollet anteckna: att bevaka byggelsens gräns i de västra delarna.

Vid protokollet

Agnetha Carlsson

Vår uppfattning är att det inte är motiverat att utöka naturreservatet för Delsjöområdet. Det befintliga naturreservatets omfattning och dess direkta närhet till bostadsområdena och goda kollektivtrafikförbindelser gör området redan idag till ett bra frilufsområde i de östra delarna av staden. Marken i Delsjöområdet är dessutom i kommunal ägo och medvetenheten om områdets värde och betydelse är stor. Området berörs inte på något sätt av några exploateringsplaner.

Det finns en rad komplicerade och obesvarade frågor angående en eventuell utvidgning av Delsjöns naturreservat. Som det är idag finns det föreningsbyggnader som berikar området, det finns en risk att dessa inte kommer att kunna utvecklas och förändras efter framtida behov. I den föreslagna utökningen kommer den gamla tippen Brudaremossen att ingå i området, vi ställer oss frågade om det är rimligt att det ingår i ett naturreservat.

Skötseln för naturområde ansvarar kommunen för, länsstyrelsen har inte på något sätt belyst de utökade driftkostnader som en utvidgning skulle medföra. Vi tycker länsstyrelsen bör bli medvetna om detta förhållande.

Vi vill istället för en utvidgning ge stadsbyggnadskontoret i uppdrag att se över skyddet för området och undersöka möjligheterna att skydda med en detaljplan, där kommunerna och de folkvalda har större möjlighet att påverka innehållet.

Vi yrkar därför:

- Att avstyrka förslaget till utökning av naturreservatet för Delsjöområdet
- Att stadsbyggnadskontoret får i uppdrag att se över skyddet för delsjöområdet.

Stadsbyggnadskontoret
Tjänsteutlåtande 2007-06-20

Evelina Eriksson
Tfn: 031-61 16 07

Byggnadsnämnden

Yttrande till kommunstyrelsen

Länsstyrelsens remiss Förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner

Byggnadsnämnden föreslås besluta

att tillstyrka förslaget till utökning av naturreservatet Delsjöområdet

Sammanfattning

Länsstyrelsen föreslår en utvidgning av Delsjöområdets naturreservat så att även områdena vid Skatås, Härlanda tjärn och runt golfbanorna ingår. Föreskrifter och befintlig skötselplan föreslås också fastställas. Stadsbyggnadskontoret anser att den föreslagna utökningen är befogad med hänsyn till områdets betydande natur-, kultur, friluftsliv- och rekreationsvärden. Gränsdragningen mot bebyggelseområden och anläggningar förefaller rimliga.

Förslaget

Länsstyrelsen har upprättat ett förslag till utökning av det befintliga naturreservatet i Delsjöområdet. Förslaget omfattar beslut med föreskrifter och avgränsning samt fastställande av befintlig skötselplan.

Utökningens geografiska omfattning kan ses i länsstyrelsen kartbilaga 1B där både befintligt reservat och föreslagen gräns för naturreservat redovisas. Utökningen gäller de västra delarna av Delsjöområdet och kan beskrivas som området mellan Stora Delsjön och bebyggelsen i Björkekärr, Källtorp, Örgryte, Skår och Kallebäck med undantag för golfbanor och vissa andra anläggningar.

Syftet med naturreservatet är att:

- utveckla ett stort, tätortsnära naturområde av mycket stor betydelse för friluftsliv och rekreation i Göteborg,
- bevara ett variationsrikt landskap med omväxlande natur samt att utveckla de värdefulla naturmiljöer som finns i området i syfte att gynna naturvårdsintressanta växt- och djurarter,
- bevara kulturhistoriskt intressanta och värdefulla objekt inom området.

Syftet ska tryggas genom att:

- exploatering av området förhindras,
- anläggningar och anordningar för friluftslivet tillses, underhålls och utvecklas regelbundet,

- gallringar och röjningar utförs, som tidigare, i naturvårdande syfte istället för skogsbruk i produktionssyfte,
- värdefulla naturmiljöer, t ex lövskog, bäckraviner, våtmarker och fågelsjöar sköts på sådant sätt att förutsättningarna för ett rikt djur- och växtliv ökar och att mer vildmarksbetonade områden får utvecklas till naturskog,
- fornlämningar och andra kulturhistoriska objekt underhålls.

Stadsbyggnadskontorets synpunkter

Stadsbyggnadskontoret anser att naturområdet är en mycket viktig del av det attraktiva och hållbara Göteborg med stora kvaliteter för både göteborgare och andra tack vare sina betydande natur-, kultur-, frilufts- och rekreationsvärden. Genom kontakten med naturreservatet Knipeflågsbergen i Partille kommun och grönområden österut utgör området en stor och sammanhängande grönkil in till Göteborg.

Den föreslagna utökningen av Delsjöområdet naturreservat är därför befogad för att ge det tätortsnära området ett långsiktigt skydd. I praktiken har det tillkommande området ändå i många avseenden uppfattats som om det ingick i det befintliga naturreservatet. Till exempel har området skötts enligt samma skötselplan som gällt för reservatet, samma skötselplan som nu formellt föreslås för hela det utökade reservatet.

Gränsdragningen mot bebyggelseområden och anläggningar förefaller rimliga och kontoret ser heller inga motsättningar med det pågående detaljplanarbetet vid Synvillan, det före detta radio- och tv-huset vid Delsjövägen. Mindre justeringar av gränsen i detalj kan behöva göras.

Lars Ivarson
stadsbyggnadsdirektör

Ulf Moback
tf översiktsplanechef

§ 98

0298/07

Yttrande till kommunstyrelsen över länsstyrelsens förslag om utvidgning av naturreservatet Delsjöområdet

ÄRENDET

Kommunstyrelsen har översänt ett förslag från länsstyrelsen i Västra Götalands län på utvidgning av naturreservatet Delsjöområdet för yttrande. Utvidgningen föreslås ske i den västliga delen av området och innefattar Härlanda tjärn, Brudaremossen, samt stora delar nordväst om Stora Delsjön. Arealen på hela reservatet efter utvidgningen kommer att vara 1227 hektar. All utvidgning sker på mark ägd av Göteborgs Stad och förvaltd av park- och naturförvaltningen.

HANDLING

Park- och naturförvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 15 augusti, 2007.

BESLUT

Park- och naturnämnden beslutar

att   översända förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen.

YTTRANDE

(fp) och (m) anmäler särskilt yttrande till protokollet. Bilaga 3.

Paragrafen justeras omedelbart.

Vid protokollet

Lena Gasslander

2007-08-23

Ordförande
Jörgen Nordkvist (mp)

Justerare
Lennart Duell (fp)

Park- och naturnämnden den 23 augusti 2008

**Yttrande beträffande Park- och naturnämndens yttrande till kommunstyrelsen
angående utökning av naturreservatet i Delsjöområdet.**

I tjänsteutlåtandet skriver förvaltningen: "Förvaltningen föreslår en översyn av gränsdragningarna på flera ställen". Tyvärr redovisas inte närmare vad som skall ses över eller i vilket skede detta skall ske.

Vid den av förvaltningen föreslagna översynen av de nya gränserna för reservatet bör bland annat följande gränser ses över:

Dels gränsen öster om Sveriges Radio tomten (vars användning i dagsläget är oklar) där den föreslagna gränsen går nästan fram till Delsjövägen och mycket nära (eller omfattar) nuvarande parkering och väg.

Dels bör man överväga om det är lämpligt, att de ganska stora parkeringsplatserna för Delsjöbadet m.m. och vägen fram till parkeringsplatserna (Alfred Gärdes Väg) verkligen skall ligga inne i naturreservatet, vilket de gör i nuvarande förslag.

För folkpartiet

L. Orell

För Moderaterna

Å. Hartzell

Yttrande till kommunstyrelsen över länsstyrelsens förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner

---

SAMMANFATTNING

Kommunstyrelsen har översänt ett förslag från länsstyrelsen i Västra Götalands län på utvidgning av naturreservatet Delsjöområdet för yttrande senast 2007-09-21.

Utvidgningen föreslås ske i den västliga delen av området och innefattar Härlanda tjärn, Brudare mossen, samt stora delar nordväst om Stora Delsjön. Arealen på hela reservatet efter utvidgningen kommer att vara 1227 hektar. All utvidgning sker på mark ägd av Göteborgs Stad och förvaltd av park- och naturförvaltningen. Park- och naturförvaltningen utses till förvaltare, utom en mindre areal i sydväst där Härryda kommun blir förvaltare.

Park- och naturförvaltningen anser att förslaget på utvidgning av naturreservatet är motiverat.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Park- och naturnämnden föreslås besluta:

- att** översända förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen samt
- att** omedelbart justera beslutet.

ÄRENDET

Kommunstyrelsen har översänt ärendet för yttrande senast 2007-09-21.

Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram ett förslag på utvidgning av naturreservatet Delsjöområdet.

Utvidgningen föreslås ske i den västliga delen av området och innefattar Härlanda tjärn, Brudare mossen, samt stora delar nordväst om Stora Delsjön. Arealen på hela reservatet efter utvidgningen kommer att vara 1227 hektar, en ökning från det gamla reservatets areal på 760 ha. All utvidgning sker på mark ägd av Göteborgs Stad och förvaltd av park- och naturförvaltningen. Park- och naturförvaltningen utses till förvaltare, utom en mindre areal i sydväst där Härryda kommun blir förvaltare.

Den föreslagna utvidgningen ligger helt inom det område som i ÖP99 utpekats som "Områden med särskilt stora värden för natur- o friluftsliv samt kulturvård o/el brukningsvärd jordbruksmark", och där nuvarande markanvändning rekommenderas även i fortsättningen.

Park- och naturnämnden har tidigare tagit beslut att tillstyrka länsstyrelsens förslag till program för skydd av tätortsnära natur, där ett antal nybildningar av naturreservat föreslås, bland annat Skatås-Härlanda tjärn-området (se dnr 0696/02). Vid en utvidgning

av reservatet bör länsstyrelsen – enligt nämnden – vara den beslutande myndigheten, medan kommunen bör vara beslutande om området ska bli ett nytt enskilt reservat. Kommunstyrelsen beslutade likartat. I beslutet (som antogs 2003-10-22) står "Av de 14 områden som föreslås återfinns 8 i sin helhet i ÖP som områden föreslagna som naturreservat. "Nya" eller delvis nya områden är Skatås-Härlanda-tjärn, Galterö-Känsö-Vargö och Vinga-Fotöskärgården. Dessa föreslås som statliga naturreservat och i översiktsplanen finns inga andra intressen än att skydda dem. Det är ingen skillnad mellan statliga och kommunala reservat förutom kostnadsansvaret för bildande, förvaltning och skötsel."

Syfte och föreskrifter finns i bilaga 1 nedan.

Förslaget framgår vidare av bilagda handlingar.

./.

FÖRVALTNINGENS SYNPUNKTER

Park- och naturförvaltningen anser att förslaget på utvidgning av naturreservatet är motiverat.

Förvaltningen sköter redan nu området med den föreslagna skötselplanen som grund. En stor del av den föreslagna arealen förvaltar park- och naturförvaltningen enligt beslut av kommunfullmäktige. Att ge större delen av Delsjöområdet ett skydd är viktigt eftersom området är ett mycket välbesökt friluftsområde, unikt genom sitt centrala läge.

Förvaltningen föreslår en översyn av gränsdragningarna på flera ställen.

Förvaltningen föreslår vidare att det bildas ett gemensamt forum mellan Göteborgs stad och Länsstyrelsen med syfte att se över vilka former som krävs för utveckling och förändring av reservat som finns inom Göteborgs stad.

Utvecklingen av friluftsaktiviteter får inte hindras. Mitt i området ligger Skatås motionscentral med omgivande idrotts- och friluftsaktivitetsytor. Reservatsföreskrifterna bör fastställas så att en riklig utveckling av idrotts- och friluftsområdet görs möjlig.

Park- och naturförvaltningen föreslår även följande ändringar i förslaget:

- Under *Beslut om bildande m.m.* (sid 3) bör även Härryda kommun utses till förvaltare (av den sydöstra delen)
- Ta bort "som tidigare" under *Syftet ska tryggas genom att:*, pkt 3.
- Under pkt A.3. under **Beslut om föreskrifter** bör föreningar som sysslar med radioamatörverksamhet kunna meddelas undantag av länsstyrelsen.
- Under pkt A.7. under **Beslut om föreskrifter** bör tilläggas "annat än vid risk för skada på person eller egendom."
- Under *C. Ordningsföreskrifter* (sida 5) bör tältförbud införas, där förvaltaren kan meddela undantag i särskilda fall.
- Pkt C.9. under **Beslut om föreskrifter** bör omformuleras till "Det är förbjudet att inom naturreservatet: cykla på vägar, stigar och områden markerade med cykelförbud. Även gång- och ridvägsskyltar innebär cykelförbud. *Förvaltaren kan meddela undantag, exempelvis vid specifika cykeltävlingar.*"

En specifik skötselplan måste upprättas för Brudaremossen om detta f d deponiområde ska ingå i reservatet. Länsstyrelsen bör tillse att detta görs.

Förslaget innebär en ökning av förvaltningens kostnader, fr a med ökad skötsel av Brudaremossen.

Åtgärd årligen	Kostnadsökning per år
Slätter Brudaremossen	50 000 kr

GÖTEBORGS STAD
Park- och naturförvaltningen

Göran Pregmark
direktör

Jakob Andreasson
verksamhetschef

Yttrande till kommunstyrelsen

Remiss från länsstyrelsen angående utökning av naturreservatet Delsjöområdet

§ 103, 04581/07

Sammanfattning

Länsstyrelsen föreslår att naturreservatet Delsjöområdet ska utvidgas till att omfatta även området kring Skatås och Härlanda tjärn. Miljöförvaltningen anser att området är ett mycket värdefullt friluftsliv- och rekreationsområde. Förvaltningen anser därmed att det är befogat att ge området ett långsiktigt skydd mot framtida exploatering. Förvaltningen anser att en översyn av reservatsgränsen bör göras vid gamla radio- och TV-huset. Vidare ser vi inga skäl till att begränsa möjligheterna att ställa upp husvagn eller husbil, medföra okopplad hund, rida eller cykla i reservatet, så som beskrivs i ordningsföreskrifterna.

Beslutsunderlag

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande dnr 4581/07, daterat 11 september 2007.

Beslut

Miljönämnden beslutar:

att tillstyrka länsstyrelsens förslag till naturreservat.

Protokollsanteckning

s, fp,m och v låter till protokollet anteckna följande: Omsorgen om naturvärden och möjligheter till rekreation och friluftsliv måste kunna kombineras med komplettering av bebyggelse i områden med god kollektivtrafik. I anslutning till prövningen av reservatsgränsens utformning i området omkring gamla TV-huset, bör därför hänsyn tas till möjligheten att bygga komplementärt i anslutning till befintlig bebyggelse längs hela Delsjövägen.

Beslutsexpediering

Kommunstyrelsen

Plan- och trafikavdelningen

Vid protokollet

Agneta Lundin Dahlberg

2007-09-24

Ordförande

Kia Andreasson

Justerare

Helena Holmberg

Yttrande till kommunstyrelsen
Remiss från länsstyrelsen angående utökning av
naturreseptat Delsjöområdet

Kommunstyrelsen har översänt ovanstående ärende till miljönämnden för yttrande senast den 21 september 2007.

Sammanfattning

Länsstyrelsen föreslår att naturreseptat Delsjöområdet ska utvidgas till att omfatta även området kring Skatås och Härlanda tjärn. Miljöförvaltningen anser att området är ett mycket värdefullt friluftslivs- och rekreationsområde. Förvaltningen anser därmed att det är befogat att ge området ett långsiktigt skydd mot framtida exploatering. Förvaltningen anser att en översyn av reservatsgränsen bör göras vid gamla radio- och TV-huset. Vidare ser vi inga skäl till att begränsa möjligheterna att ställa upp husvagn eller husbil, medföra okopplad hund, rida eller cykla i reservatet, så som beskrivs i ordningsföreskrifterna.

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att miljönämnden beslutar följande.

Miljönämnden tillstyrker länsstyrelsens förslag till naturreseptat.

Ärendet

Länsstyrelsen föreslår att naturreseptat Delsjöområdet ska utvidgas till att omfatta även området kring Skatås och Härlanda tjärn. Omfattningen av det nya reservatet framgår av bilaga 1A i länsstyrelsens förslag till beslut. Syftet med naturreseptatet är att:

- utveckla ett stort, tätortsnära naturområde av mycket stor betydelse för friluftsliv och rekreation i Göteborg,
- bevara ett variationsrikt landskap med omväxlande natur samt att utveckla de värdefulla naturmiljöer som finns i området i syfte att gynna naturvårdsintressanta växt- och djurarter,
- bevara kulturhistoriskt intressanta och värdefulla objekt inom området.

De östra delarna av Delsjöområdet är naturreseptat sedan 1984 och berör även Mölndals och Härryda kommuner. Den västra delen, som nu föreslås bli reservat, pekades ut i en rapport om tätortsnära områden i Göteborgsområdet som ett område som bör bli naturreseptat på grund av de höga friluftsvärdena.

Den skötselplan som nu gäller för den östra delen av området är tänkt att gälla för hela det kommande reservatet. Hela området, inklusive den föreslagna utökningen, sköts dock redan idag av park- och naturförvaltningen enligt denna skötselplan.

Förvaltningens synpunkter

Miljöförvaltningen anser att området är ett mycket värdefullt frilufts- och rekreationsområde. Läget nära centrala Göteborg, goda kollektivtrafikförbindelser, och med många möjligheter till promenader, friluftsaktiviteter och motion i en vacker och omväxlande natur gör att antalet besökare är stort under årets alla månader.

Det måste anses som mycket angeläget att säkerställa att Göteborgs växande befolkning även i framtiden har tillgång till ett stort, lättillgängligt område tätortsnära natur. Förvaltningen anser därmed att det är befogat att ge området ett långsiktig skydd mot framtida exploatering. Även om det idag saknas planer på exploatering av området, kan sådana planer mycket väl aktualiseras i framtiden.

Miljöförvaltningen anser att man ska tillåta den exploatering som stadsbyggnadskontoret föreslagit i det nyss påbörjade arbetet med planläggning av området vid Stora Torp. Reservatsgränsen kring det gamla radio- och TV-huset bör därför utformas i samråd med stadsbyggnadskontoret för att möjliggöra framtida bostäder i området. Någon ytterligare utvidgning av planområdet jämfört med vad som hittills presenterats bör dock inte göras.

Miljöförvaltningen ser inga skäl till att begränsa möjligheterna att ställa upp husvagn eller husbil, medföra okopplad hund, rida eller cykla i reservatet, så som beskrivs i ordningsföreskrifterna punkt 3, 4, 8 och 9. Uppställning av fordon motverkar inte reservatets syfte, att rasta hunden, rida och cykla är friluftsaktiviteter som inte bör inskränkas i ett tätortsnära naturområde.

Göteborg den 11 september 2007

Christina Börjesson
Direktör

Ann-Marie Ramnerö
Avdelningschef

Göteborgs Stad

Nämnden för Göteborg Vatten

Bilaga 6

Nämnden för Göteborg Vatten
Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum 2007-06-13

Göteborgs Stadskansli

2007-07-06

Dnr 5191/07 Till avd. Boende
Näringsliv

Stadskansliet
404 82 GÖTEBORG

Utökning av naturreservatet Delsjöområdet

Vid Nämnden för Göteborg Vattens sammanträde 2007-06-13 beslutades att godkänna Göteborg Vattens yttrande som svar på remissen. Protokollsutdrag samt yttrande bifogas.

Göteborg 13 juni 2007

Cecilia Dalman Eek
ordförande

Marita Samuelsson
sekreterare

dlb.

§ 61 0210/07

Utökning av naturreservatet Delsjöområdet

Göteborg Vatten tillstyrker Länsstyrelsens förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet. Reservatets föreskrifter tillsammans med vattenskyddsföreskrifterna stärker skyddet för Delsjöarna som vattentäkt. Göteborg Vatten anser att undantag från reservatföreskrifterna skall medges för Göteborg Vatten för de punkter som kan påverka stadens vattenförsörjning; punkterna A1, A3, A4, C1 och C7. Punkterna A4 och A8 bör förtydligas och ytterligare en punkt läggas till under C. Motiv för undantag och förtydliganden anges i huvudtexten. Föreskrifterna enligt A bör ej gälla vid underhåll av befintliga anläggningar. Ridning eller boskap bör ej tillåtas i någon form inom vattenskyddsområdet.

Beslut

att som svar på remissen översända Göteborg Vattens yttrande, bilaga § 61 till Stadskansliet som svarar för Göteborgs Stad till Länsstyrelsen i Västra Götaland

2007-05-28

Projektering
Dricksvattenproduktion
Pia Fröjd

UTÖKNING AV NATURRESERVATET DELSJÖOMRÅDET

Sammanfattning

Göteborg Vatten tillstyrker Länsstyrelsens förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet. Reservatets föreskrifter tillsammans med vattenskyddsföreskrifterna stärker skyddet för Delsjöarna som vattentäkt. Göteborg Vatten anser att undantag från reservatföreskrifterna skall medges för Göteborg Vatten för de punkter som kan påverka stadens vattenförsörjning; punkterna A1, A3, A4, C1 och C7. Punkterna A4 och A8 bör förtydligas och ytterligare en punkt läggas till under C. Motiv för undantag och förtydliganden anges i huvudtexten. Föreskrifterna enligt A bör ej gälla vid underhåll av befintliga anläggningar. Ridning eller boskap bör ej tillåtas i någon form inom vattenskyddsområdet.

Bakgrund

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har för avsikt att utöka naturskyddsområdet Delsjöområdet i Göteborgs, Härrydas och Mölndals kommuner (se bifogad karta). Göteborg Vatten har flera råvatten-, dricksvatten- och avloppsanläggningar inom området och Delsjöarna används som vattentäkt för Lackarebäcks vattenverk och reservvattentäkt för Alelyckans vattenverk. Göteborg Vatten försörjer drygt 500 000 personer med dricksvatten, ibland enbart med vatten från Delsjöarna, och reservatet omfattar skyddsområdet för vattentäkten. Reservatet berör även en mindre del av skyddsområdet för en av Göteborg Vattens nödvattentäkter, Kallebäcks källa.

Länsstyrelsen har lämnat bland annat de tilltänkta reservatföreskrifterna på remiss till Göteborg Vatten. Länsstyrelsen önskar ett nämndbehandlat remissvar senast 2007-09-21. Detta yttrande planeras att behandlas av Nämnden för Göteborg Vatten 2007-06-13.

Reservatföreskrifter

A: Föreskrifter angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

En av Göteborg Vattens främsta uppgifter är att på ett säkert sätt tillgodose dricksvatten till sina brukare. Råvattnet tas från Göta älv, pumpas upp till Delsjöarna där det mellanlagras innan det används för dricksvattenframställning i Göteborgs två vattenverk. För närvarande finns fungerande anläggningar för att säkerställa vattenbehovet och säkerheten, men om någon av anläggningarna skulle haverera eller om det i framtiden anses att säkerheten mot olika hot i dricksvattenframställningen inte är tillräcklig måste Göteborg Vatten, för att inte dricksvattenförsörjningen skall hotas, få tillstånd att reparera befintliga anläggningar alternativt bygga nya eller bygga ut befintliga anläggningar.

Göteborg Vatten är redan idag oroliga för att lakvatten från Brudaremossen tar sig förbi befintliga lakvattenspärar och avrinner till råvattentäkten Delsjöarna. Ytterligare undersökningar och åtgärder för att säkerhetsställa att lakvatten från Brudaremossen inte tar sig till Delsjöarna kan bli aktuella. Det är då viktigt att nya skydd får anläggas för att förhindra ytterligare

2007-05-28

påverkan på vattentäkten. Brudare mossen och dess lakvattenskydd tillhör och sköts om av Kretsloppskontoret.

Göteborg Vatten anser att undantag skall medges för följande punkter under förutsättning att inga sådana arbeten utförs utan att först ha kontaktat Länsstyrelsen:

A1 - förbud att uppföra ny byggnad eller anläggning - för ny-, om- och tillbyggnader för anläggningar som säkerställer råvattentillgången till Göteborgs två vattenverk eller skyddar vattentäkten Delsjöarna mot föroreningar.

A3 - förbud att anlägga väg - då nya vägar måste anläggas för att komma fram med arbetsfordon för byggnation i de fall en ny byggnad eller anläggning måste byggas för att trygga dricksvattenförsörjningen samt därefter för driftunderhåll av anläggningarna.

A4 - förbud mot att spränga borra, dika, muddra, dämna, valla in eller avleda vatten - så att dessa åtgärder kan tillåtas under byggtiden om en ny anläggning måste anläggas för att säkerställa dricksvattenförsörjningen. Flera av Göteborg Vattens anläggningar kräver just dessa åtgärder för att kunna byggas eller renoveras.

Göteborg Vatten anser att följande punkter bör förtydligas:

A4 - förbud mot att spränga borra, dika, muddra, dämna, valla in eller avleda vatten - bör förtydligas att det inte gäller avledning av vatten från Delsjöarna för dricksvattenframställning.

A8 - förbud att bedriva täkt - att detta inte omfattar vattentäkt.

Det bör även skrivas in att föreskrifterna enligt A inte gäller vid drift och underhåll av Göteborg Vattens befintliga anläggningar inom området. Detta gäller drift och underhåll av såväl avloppsledningar, vattenledningar, tunnlar, pumpanläggningar, dagvattendammar och kontrollbrunnar inklusive underhåll av skydd för dessa anläggningar.

B: Föreskrifter angående markägares, nyttjandehavares m fl skyldighet att tåla intrång.

Göteborg Vatten anser det viktigt att varningsskyltar för svag is får sättas upp i och kring Delsjöarna, då sjön är viktig för friluftsliv även vintertid samtidigt som iskvaliteten kan vara kraftigt försvagad av strömmande vatten och skillnader i sjönivå då sjön tidvis tappas av, ibland metervis. Skyltar för detta ändamål finns redan idag.

C: Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom reservatet.

Göteborg Vatten anser att undantag skall medges för:

C1 - förbud att framföra motorfordon på vägar ej avsedda för motorfordon - Det är viktigt att Göteborg Vatten medges undantag från punkten för att komma åt att göra drift och underhåll på befintliga anläggningar och ledningar inom området samt för provtagning av vattenkvaliteten i Delsjöarna. Att snabbt komma fram med rätt fordon och med rätt utrustning vid ett larm är en förutsättning för säker drift av anläggningarna och därmed för dricksvattenförsörjningen. Göteborg Vatten har idag tillstånd för detta från Park- och Naturförvaltningen.

C7 - förbud att framföra motorbåt - Göteborg Vatten har flera sjöliggande ledningar som kan kräva underhåll och provtagning av råvattnet i Delsjöarna sker kontinuerligt från båt. Göteborg Vatten använder idag båt med elmotor vid provtagning.

De stigar och vägar anvisade av förvaltaren som ridvägar, enligt punkt C8, bör inte ligga inom vattenskyddsområdet för Delsjöarna. Om ridning utförs av polis eller annan inom vattenskyddsområdet bör hästspilling på stigarna omhändertas då hästspilling kan tillföra bland annat parasiter och andra mikroorganismer till Göteborgs råvatten.

2007-05-28

Skötselplan

I den skötselplan från 1994 som avses att fastställas som skötselplan åt hela naturreservatet Delsjöarna nämns ingenting om röjning vid befintliga anläggningar inom området. Göteborg Vatten förutsätter att:

- röjning genomförs så att tillgängligheten utmed vissa vägar och anläggningar inte minskar.
- det underhåll som Göteborg Vatten har tillstånd att genomföra idag även fortsättningsvis kan genomföras. I detta ingår tex gräsklippning runt dagvattendammarna vid Rv40 och Bratteklev, plogning och halkbekämpning med flis på grusvägen mellan parkeringen och Bratteklev, plogning och saltning på tillfarten till pumpstationen vid Härlanda tjärn, ca 200 m plogning på väg fram till hävertstationen vid Kotången och underhåll av mätarbrunn med nivåvakt för Brudaremassens deponi.

I skötselplanen från 1994 nämns i kapitel 5.2.2 funderingar om att införa betesdjur på vissa platser i Delsjöområdet. Det är av största vikt att inga betesdjur tillåts inom vattenskyddsområdet för Delsjöarna. Betesdjur kan bära på bland annat parasiter som via spillningen kan spridas till råvattnet. Parasiter är mycket svåra att avskilja i vattenreningsprocessen, varför boskap inom skyddsområdet kan hota dricksvattenkvaliteten.

Beskrivning av naturreservatet och andra upplysningar

Göteborg Vatten vill i denna text framföra information om Delsjöarna som vattentäkt och de anläggningar Göteborg Vatten idag har inom det utökade naturreservatsområdet.

Delsjöarna

Stora och Lilla Delsjön används kontinuerligt som råvattentäkt för Lackarebäcks vattenverk och totalt ca 1/3 av året som råvattentäkt för Alelyckans vattenverk. Vatten från Göta älv pumpas upp till Lilla Delsjön för att fylla på den volym som används av vattenverken. På så sätt hålls sjönivån i Delsjöarna relativt jämn. Om vattenkvaliteten i Göta älv är försämrad pumpas inget vatten upp till sjöarna varför vattennivån i sjöarna då sänks av. Göteborg Vatten har enligt vattendom möjlighet att sänka sjönivån i Delsjöarna med maximalt 3 m. Göteborg Vatten har även möjlighet att pumpa vatten från Rådasjön till Delsjöarna för att fylla på sjösystemet. Detta innebär att Delsjöarna kan vara riskabla att utnyttja för friluftsliv vintertid, då isen inte får bildas ostört som i oreglerade sjöar utan svagheter och sprickor i isen kan bildas av både vattennivåförändringar och ut- och inströmmande vatten där vatten pumpas in och ut ur Delsjöarna.

Delsjöarna och hela dess avrinningsområde omfattas av vattenskyddsföreskrifter beslutade av länsstyrelsen 1995-04-25. Vattenskyddsområdet och naturreservatet har olika avgränsningar varför vattenskyddsområdet till största delen ligger inom naturreservatet men delvis ligger även utanför naturreservatet.

Göteborg Vatten har tillstånd till uttag av vatten från Delsjöarna genom en vattendom från 1965-09-16 med komplettering 1966-04-20. Tillstånd till överledning av vatten från Rådasjön till Delsjöarna erhöles i en vattendom 1992-10-15.

Anläggningar, ledningar och tunnlar för råvatten inom naturreservatet

Vatten leds från Göta älv i en råvattentunnel till Delsjöarna. På vägen passerar vattnet via en stor pumpstation i berget intill Härlanda tjärn. Pumpstationen pumpar upp vattnet till en nivå så att vattnet kan rinna med självfall från pumpstationen till Delsjöarna. Tunneln sträcker sig ca 3000 m inom reservatets gränser.

2007-05-28

Utfloppet från råvattentunneln sker i Lilla Delsjön vid Kotången. Där finns en hävertstation som kan ändra flödesriktningen hos vattnet så att vattnet leds tillbaka i tunneln från Lilla Delsjön till Alelyckans vattenverk.

I Stora Delsjön vid Bratteklevs udde finns en anläggning för råvattenintag till Lackarebäcks vattenverk. Anläggningen består av två intagsledningar, en gallerbrunn och en hävertstation. Anläggningen fungerar även som en utloppsstation för vattnet från Rådasjön då vatten pumpas från Rådasjön till Delsjöarna. Längs naturreservatets södra gräns, söder om Stora Delsjön, finns en råvattenledning som dels leder vatten från Rådasjön till Stora Delsjön och dels leder vatten från Stora Delsjön till Lackarebäcks vattenverk. Råvattenledningen sträcker sig ca 800 m inom reservatets gränser.

Vatten- och avloppsledningar samt dagvattendammar inom naturreservatet

Intill Rv 40, inom naturreservatets gränser, finns några dagvattendammar som underhålls av Göteborg Vatten. Dagvattendammarna finns som skyddsbarriär för föroreningar mellan Rv 40 och vattentäkten Delsjöarna.

Göteborg Vatten har några avloppsledningar inom naturreservatet. Bland annat leder en avloppsledning förorenat lakvatten från den gamla deponin Brudaremossen norrut för vidare avledning mot Gryaab. Avloppsledningen från Brudaremossen sträcker sig ca 2000 m inom naturreservatet. Ytterligare en avloppsledning i de norra delarna av reservatet sträcker sig ca 300 m inom naturreservatets gränser. Parallellt med den senare avloppsledningen ligger även en dricksvattenledning.

Göteborg Vatten har även flera vattenledningar inom naturreservatet. Bland annat korsas den sydvästra delen av området i ca 500 m av Göteborg Vattens stora ringledning som förser stora delar av Göteborg med dricksvatten.

Vattenskyddsområde för Kallebäcks källa

Naturreservatet för Delsjöarna och vattenskyddsområdet för Kallebäcks källa går omlott på ett litet område i reservatets sydvästra del och skyddsområdets nedre del, i närheten av det gamla uttaget av källan där en minnessten idag är belägen. Göteborg Vatten ser inga konflikter mellan reservatet och vattenskyddsområdet.

Förslag till beslut

att som svar på remissen översändes Göteborg Vattens yttrande till Stadskansliet som svarar för Göteborgs Stad till Länsstyrelsen i Västra Götaland

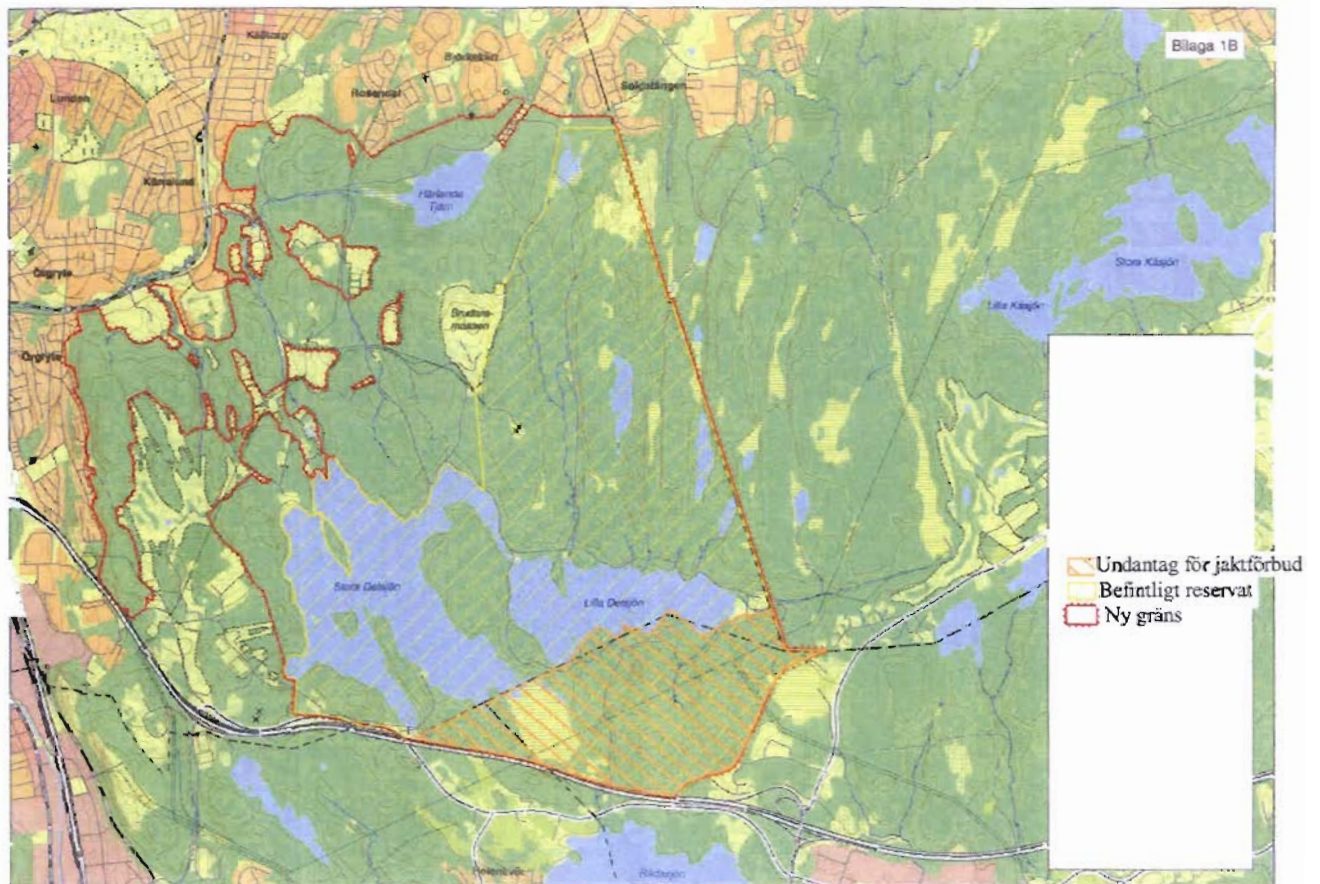
Göteborg Vatten
Projektering

Henrik Kant

Bilagor

1. Karta över utökad naturreservat.

Protokollsutdrag från sammanträde 2007-08-22

§ 55

Remissvar ; Förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborg, Härryda och Mölndals kommuner

Kontoret har 2007-08-14 upprättat förslag till yttrande.

BESLUT

Kretsloppsnämnden bifaller kontorets förslag med tillägg av ordet ”bl.a.” i fjärde mening under sammanfattningen.

Att som eget yttrande översända kontorets förslag till kommunstyrelsen.

Justerat 2007-09-03
Ronnie Ljungh (mp)

Agneta Granberg (m)

Rätt utdraget i tjänsten
Christina Hagby

Remissvar; Förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner

---

Sammanfattning

Kretsloppskontoret tillstyrker att reservatet utökas enligt länsstyrelsens förslag. Det är bra att undantag från föreskrifterna medges för att i samråd med förvaltaren utföra underhållsåtgärder vid Brudaremassens nedlagda deponi. Skötselplanen för Brudaremassen bör tas fram i samråd med bl. a. kretsloppskontoret. Kretsloppskontoret förutsätter att kostnader som beror av skötsel av ytan enligt skötselprogram kommer att bäras av förvaltaren, och att kraven på miljöskyddsåtgärder vid nedlagda deponier inte påverkas av reservatsbildningen.

Ärendet

Länsstyrelsen har upprättat ett förslag till utökning av det befintliga naturreservatet Delsjöområdet (se bifogad karta). Göteborgs Stad genom park- och naturförvaltningen avses vara förvaltare av reservatet. Den östra delen skyddades som naturreservat 1984. Den befintliga skötselplanen inkluderar området kring Skatås och Härlanda tjärn. Områdets skötsel finansieras redan idag av park- och naturförvaltningen, och reservatsbildningen kommer enligt park- och naturförvaltningen inte att innebära några stora kostnadsökningar för staden.

Syftet med reservatsbildningen är framför allt att skydda och utveckla ett stort tätortsnära naturområde av mycket stor betydelse för friluftslivet i Göteborg. Området hyser värdefulla natur- och kulturmiljöer.

Stadskansliet samordnar svaren från Göteborgs Stad för beslut i kommunstyrelsen. Remissen finns på <http://www.o.lst.se/o/amnen/Naturvard>

Kretsloppskontoret svarar utifrån sitt ansvar för miljöskyddsåtgärder vid nedlagda deponier på kommunal mark inom Göteborgs Stad.

Brudaremassens nedlagda deponi kommer att ingå i reservatet. Björkdalens nedlagda deponi exkluderas ur reservatet på grund av den rid- och campingverksamhet som bedrivs där, men kommer att omgärdas av reservatet.

I föreslagna föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden meddelas undantag för underhållsarbeten vid Brudaremassens deponiområde med tillhörande dammar. Vid åtgärder som kan påverka växt- och djurlivet ska samråd ske med förvaltaren. Enligt uppgift från länsstyrelsen förändras inte omfattningen av ansvaret för miljöskyddsåtgärder för nedlagda deponier av reservatsbildningen.

Skötselplan saknas idag för Brudaremassen, men kommer att upprättas av förvaltaren.

Kretsloppskontorets synpunkter

Kretsloppskontoret tillstyrker att reservatet utökas enligt länsstyrelsens förslag. Vi har ambitionen att kunna utföra de miljöskyddsåtgärder som kommer att behövas vid

Brudare mossen på sådant sätt att de natur- och friluftsintrassen som finns inom området ska bestå eller helst öka. Vi ser dock att de underhållsarbeten som kan komma att krävas för att sköta deponins täckskikt och gasanläggning tidvis kan innebära omfattande ingrepp i den naturtyp som etablerats på deponin. Det är därför bra att undantag från föreskrifterna medges för att i samråd med förvaltaren utföra underhållsåtgärder vid Brudare mossen.

Skötselplanen för Brudare mossen bör tas fram i samråd med bl. a. kretsloppskontoret.

Kretsloppskontoret står för kostnaderna för underhåll av deponins täckskikt och av de anläggningar som finns för att minska miljöpåverkan från deponin, men förutsätter att kostnader som beror av framtida skötsel av vegetationen på ytan enligt skötselprogram kommer att bäras av förvaltaren. Vi förutsätter att kraven på miljöskyddsåtgärder inte ökar i och med reservatsbildningen.

Kretsloppskontoret förutsätter att om behov uppstår av miljöskyddsåtgärder för Björkdalens deponi inom reservatets gränser, så kommer undantag från föreskrifterna att medges även för detta.

Förslag till beslut:

Kretsloppsnämnden föreslås

att som eget yttrande översända handlingen till kommunstyrelsen.

Göteborg den 14 augusti 2007

Kaj Andersson
Förvaltningschef

Elisabet Porse

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum 2007-08-29

Yttrande till kommunstyrelsen över länsstyrelsens förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner

§ 58, 0217/07

ÄRENDET

Länsstyrelsen har upprättat förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet och har översänt förslaget till ett stort antal förvaltningar i Göteborgs Stad för synpunkter, bland dem idrotts- och föreningsförvaltningen. Kommunstyrelsen har uttalat att förslaget skall behandlas av berörda nämnder varefter kommunstyrelsen sammanställer svaren till ett gemensamt yttrande till länsstyrelsen från Göteborgs Stad.

HANDLING

Förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2007-08-14 med bilaga och med förslag till beslut.

YRKANDEN

Niklas Andersson (mp) yrkar avslag till förvaltningens förslag och yrkar att nämnden skall besluta i enlighet med länsstyrelsens förslag.

Ordförande Helena Nyhus (s) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

PROPOSTIONSORDNING

Ordföranden ställer proposition på yrkande och finner att nämnden har antagit hennes eget yrkande.

BESLUT

I enlighet med förvaltningens förslag och ordförande Helena Nyhus (s) yrkande:

Idrotts- och föreningsnämnden översänder tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som eget yttrande i ärendet.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Vid protokollet

Göran Olofsson

2007-08-29

Ordförande

Helena Nyhus (s)

Justerare

Jonas Ransgård (m)

Yttrande till kommunstyrelsen över länsstyrelsens förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner

---

Förslag till beslut

1. Idrotts- och föreningsnämnden översänder tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som eget yttrande i ärendet.
2. Idrotts- och föreningsnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Ärendet

Länsstyrelsen har upprättat förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet och har översänt förslaget till ett stort antal förvaltningar i Göteborgs Stad för synpunkter, bland dem idrotts- och föreningsförvaltningen. Kommunstyrelsen har uttalat att förslaget skall behandlas av berörda nämnder varefter kommunstyrelsen sammanställer svaren till ett gemensamt yttrande till länsstyrelsen från Göteborgs Stad.

Sammanfattning av förslaget

Länsstyrelsen har upprättat förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet. Naturreservatets nuvarande och föreslagna omfattning finns redovisat i bilaga.

Syftet med naturreservatet är att:

- Skydda och utveckla ett stort, tätortsnära naturområde av mycket stor betydelse för friluftsliv och rekreation i Göteborg.
- Bevara ett variationsrikt landskap med omväxlande natur samt att utveckla de värdefulla naturmiljöer som finns i området i syfte att gynna naturvårdsintressanta växt- och djurarter.
- Bevara kulturhistoriskt intressanta och värdefulla objekt inom området.

Syftet skall tryggas genom att:

- Exploatering av området förhindras.
- Anläggningar och anordningar för friluftslivet tillses, underhålls och utvecklas regelbundet.
- Gallring och röjningar utförs, som tidigare, i naturvårdande syfte i stället för skogsbruk i produktionssyfte.
- Värdefulla naturmiljöer, t ex lövskog, bäckraviner, våtmarker och fågelsjöar (främst i de västra och mellersta delarna) sköts på sådant sätt att förutsättningar för ett rikt djur- och växtliv ökar och att mer

vildmarksbetonade områden (främst i östra delen) får utvecklas till naturskog.

- Fornlämningar och andra kulturhistoriska objekt underhålls.

Våra synpunkter

Delsjöområdet är ett av Göteborgs mest frekventerade friluftsområden. Området används för att utöva en mängd olika idrotts- och friluftaktiviteter, såväl spontant som i organiserad form och under årets samtliga årstider. I Delsjöområdet finns Skatås motionscentrum med intilliggande föreningsstugor, fotbollsplaner, motions slingor m m. Även i andra delar av Delsjöområdet finns flera föreningsanläggningar såsom klubbstugor, fotbollsplaner, golfbana, skidbacke m m. Vi ser det som positivt att naturreservatet utökas. Detta är viktigt för göteborgarna och för de föreningar som bedriver sin verksamhet där.

I förslaget undantas området kring Skatås motionscentrum från naturskyddsområdet, vilket vi välkomnar. Vi anser dock att den undantagna ytan bör utökas, då det annars skulle begränsa möjligheterna till framtida utveckling. Det finns ett stort tryck från föreningslivet att bygga egna anläggningar och vi ser Skatås som ett lämpligt område för sådana etableringar. Vi anser även att den nuvarande verksamheten i Skatås kommer att behöva mer utrymme i framtiden.

Även andra delar av Delsjöområdet, bland annat där många av de övriga föreningsanläggningarna är belägna, är undantagna från naturskyddsområdet. Om eventuell utveckling av föreningarnas verksamhet skulle innebära att mark inom naturskyddsområdet behöver ianspråkta förutsätter vi att ett utökat naturreservat inte förhindrar detta, särskilt som aktiviteterna är anpassade till omgivningarna och för många skälet till att man besöker Delsjöområdet.

Thomas Tibell
direktör

Claes-Göran Aldenborn
områdeschef

**Yttrande avseende remiss Dnr 519/07 Länsstyrelsens förslag till
utökning av Delsjöreservatet**

Ärende

Förvaltnings AB Framtiden har tagit del av ovanstående förslag om förslag till utökning av Delsjöreservatet.

Övervägande

Förvaltnings AB Framtiden anser att en utökning av Delsjöreservatet kan genomföras under förutsättning att det inte hindrar fortsatt expansion av bostäder och den trafik det medför i Delsjöområdet.

Ställningstagande

Mot bakgrund av ovanstående överlämnas vårt ställningstagande. Vårt ställningstagande har inte varit föremål för beslut av Förvaltnings AB Framtidens styrelse

FÖRVALTNINGS AB FRAMTIDEN

Carl-Johan Korsås

Ert beslut (ex tillstyrker/avstyrker):	Kulturnämnden avstyrker förslaget.
Nämndens sammanfattning (1-5 rader):	Skiljaktiga meningar, yrkande från (s). Kulturnämnden förespråkar samtidigt en översyn av skyddet för området.

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum 2007-09-20

Förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner

§ 164, 0550/07

Förvaltningen har i ärendet upprättat ett tjänsteutlåtande daterat 2007-08-02.

Ärendet bordlades på nämndens sammanträde 2007-08-23 § 147.

På dagens sammanträde presenterade s det skriftliga yrkandet "Yrkande angående förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet" daterat 2007-09-20, som biläggs dagens protokoll (bilaga 2).

Per Hållén och Clas Kristiansson yrkade bifall till förvaltningens tjänsteutlåtande.

Helena Nyhus yrkade bifall till det skriftliga yrkandet från s.

Ordförande ställde därefter proposition på sitt eget yrkande och på Per Hållén/Clas Kristianssons yrkande och fann därvid det egna yrkandet med övervägande ja besvarat.

Kulturnämndens beslut.

Kulturnämnden avstyrker förslaget om en utökning av naturreservatet. Kulturnämnden förespråkar samtidigt en översyn av skyddet för området.

Vid protokollet

Nils Tengdahl

2007-09-26

Ordförande

Helena Nyhus

Justerare

Lennart Widing

Yrkande angående förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet

Vi är medvetna om Delsjöområdets stora värde och betydelse ur kultur-, miljö- och friluftssynpunkt. I dagsläget är vår uppfattning emellertid att det inte är motiverat att utöka naturreservatet för Delsjöområdet.

Den främsta anledningen är att området inte på något sätt berörs av några exploateringsplaner. En utökning av naturreservatet skulle innebära att framtida generationer inte har någon möjlighet att utveckla området efter eventuella framtida behov. Exempelvis finns det föreningsbyggnader som berikar området och det finns en risk att dessa inte kommer att kunna förändras efter framtida behov vid utökning av ett naturreservat.

Samtidigt anser kulturnämnden att man måste hitta ett hanteringssätt som kan säkerställa och omhänderta de natur- och kulturhistoriska värden som området utgör. Därför bör kulturnämnden istället för en utvidgning av naturreservatet förorda att man ser över skyddet för området. Detta skulle, till skillnad från ett utökat naturreservat ge Göteborgs kommun och den lokala politiken större möjlighet att påverka hur ett sådant skydd kan se ut.

Förslag till beslut

Att Kulturnämnden avstyrker förslaget om en utökning av naturreservatet.
Kulturnämnden förespråkar samtidigt en översyn av skyddet för området.

Förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner

Ärendet

Ärendet har skickats till Kulturförvaltningen via Stadskansliet, men även direkt från länsstyrelsen till Göteborgs stadsmuseum. Göteborgs stadsmuseum har medverkat i framtagandet av materialet för det kulturhistoriska underlaget.

Förvaltningens synpunkter

Utökningen av naturreservatet är en mycket positiv åtgärd som kan säkerställa befintliga natur- och kulturhistoriska värden. De kulturhistoriska värdena i det föreslagna området ligger utanför naturreservatets gränser men de finns förtecknade och beskrivna i den löpande texten.

Ett av objekten - vattenreningsanläggningen Sjölyckan - finns inte med i den kulturhistoriska listan. Det är önskvärt att även denna, för stadens vattenreningshistoria oerhört viktiga anläggning säkerställs genom någon form av skydd.

Förslag till beslut

Kulturnämnden antar förvaltningens yttrande som sitt eget.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Kulturförvaltningen Göteborg

Ingrid Lomfors
museichef

Remissvar från Lisebergs Gäst AB angående förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner

Bakgrund

Lisebergs Gäst AB har i egenskap av markägare/sakägare för Lisebergsbyn Kärralund (Kärralunds Camping) beretts möjlighet att lämna sina synpunkter på det förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner.

Sammanfattning - Förordat alternativ

Efter noggrann analys förordar Lisebergs Gäst AB att gränsdragningen för naturreservatet flyttas så att den går längs Skatåsvägen och upp till platån där den gamla motionscentralen var belägen, se bifogad skiss. Vi får på detta sätt en mer naturlig gräns för naturreservatet och de intressen som bedrivs i området idag. Vi undviker också att det bildas en "kil" in i området mellan Lisebergsbyn Kärralund (Kärralunds Camping) och Skatås motionsområde.

Lisebergs uppdrag

Liseberg skall, i samverkan med andra aktörer inom turism- och evenemangsnäringen, medverka till att Göteborg blir en så attraktiv stad, att resandet till, och vistelsen i området ökar. Lisebergs verksamhet och marknadsföring skall stärka namnet Göteborg så, att staden kan konkurrera nationellt och internationellt om attraktiva evenemang. Lisebergs utveckling skall ske med långsiktighet och uthållighet.

Näringen växer

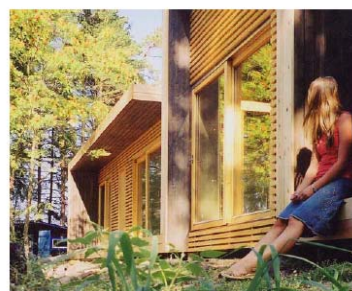
Den svenska campingnäringen har under en lång period haft en stark utveckling. Camping som semester- och boendeanternativ tilltalar allt fler. Den är prisvärdare än de flesta andra boendeformer och den generella slutsatsen är att efterfrågan förväntas fortsätta att öka och den ökade efterfrågan gör också att campingens betydelse ökar. De flesta campingplatser ligger i anslutning till och motiveras av olika besöksmål som naturområden, stränder, orter, attraktioner och sevärdheter. Kommunens investeringar i eget ägt turistiskt boende är en form av vertikal integration för hela regionen.

Framtid

Lisebergs Gäst AB med anläggningen Lisebergsbyn Kärralund (Kärralunds Camping) vill ha möjlighet att växa i samklang med naturen och inom ramen för vårt förslag till gränsdragning. Området med en ev. större camping/boendeanläggning kommer inte att påverka naturreservatet negativt då detta avses att uppföras i en miljövänlig, grön och lummig karaktär samt att byggnader skall vara ekologiska i så stor utsträckning som möjligt, se typ-skiss, nedan. Det är angeläget att

placering och utformning av byggnader och anläggningar tar stor hänsyn till de värdefulla naturvärden som finns inom området.

Vi är mycket positiva till en utökning av naturreservatet med de förändringar som vi hoppas ni vill ta hänsyn till.

Vid frågor eller ytterligare information kontakta:

Kent Kierdorf
Lisebergs Gäst AB
Box 5053,
402 22 Göteborg
Tfn: 031-348 65 01, 0705-200 100

Lisebergs Gäst AB

Kent Kierdorf
VD

§ 141

0278/07

Förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner

Beslutsunderlag

Stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 16 juni.

Beslut

1. Härlanda stadsdelsnämnd begär att förslaget omarbetas för att också inkludera Renströmska parken och området norr om Härlanda tjärn fram till bebyggelsen vid Träringen och Smörslottsgatan.
2. Yttrandet sänds till Länsstyrelsen.

Vid protokollet

Lena Crona

Justerat

2007-07-30

Ordförande

Justerare

Piotr Kiszkiel

Michael Törnqvist

Yttrande över förslag till utökning av naturreservatet
Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner

SAMMANFATTNING

- Delsjöreservatet föreslås utökas så att bland annat Härlanda tjärn, Apslätten och Skatås kommer att ingå.
- Förvaltningen är positiv till utökningen men anse att även Renströmska parken och området norr om Härlanda tjärn ska ingå.

SAMVERKAN

Samverkan har skett i FSG 22 augusti.

FÖRSLAG TILL BESLUT

1. Härlanda stadsdelsnämnd begär att förslaget omarbetas för att också inkludera Renströmska parken och området norr om Härlanda tjärn fram till bebyggelsen vid Träringen och Smörslottsgatan.
2. Yttrandet sänds till Länsstyrelsen.

HÄRLANDA STADSDELSFÖRVALTNING

Katarina Othelius
Stadsdelschef

ÄRENDET

Länsstyrelsen har upprättat ett förslag till utökning av naturreservatet i Delsjöområdet. Stadsdelsnämnden föreläggs att i egenskap av sakägare framföra synpunkter senast 30 september.

FÖRSLAGET

Gränserna för det föreslagna reservatet framgår av bilagan. Gränsen i söder och i öster är oförändrad. Däremot sker en utökning i väster. Idag går den västra gränsen vid Brudaremossen plus att de båda Delsjöarna ingår i sin helhet. Enligt förslaget kommer också Härlanda tjärn, Apslätten, Skatås med mera att ingå i reservatet. Gränsen i väster kommer att gå där bebyggelsen börjar och i norr där Renströmska Parken tar vid. Vissa mindre områden inom reservatet är exkluderade.

Länsstyrelsen föreslår föreskrifter för reservatet. De är uppdelade i tre kategorier:

A Inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

B Skyldighet att tåla visst intrång.

C Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas i naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet.

Kategori C är den som berör allmänhetens vistelse i reservatet, A och B vänder sig till fastighetsägare eller innehavare av särskild rätt.

Bland annat är det förbjudet enligt C att framföra motordrivet fordon på annat än väg där motorfordonstrafik är tillåten, ställa upp husvagn eller husbil, medföra okopplad hund, medföra hund på markerad plats vid Härlanda tjärnbadet under tiden 1 maj – 15 september, göra upp eld annat än på platser anvisade av förvaltaren, framföra motorbåt och cykla annat än på stigar och vägar anvisade av förvaltaren.

DELSJÖRESERVATET

Delsjöreservatet är ett av de populäraste friluftsområdena i Göteborg. Här finns leder och stigar för vandring och jogging, badplatser, grillstugor, skidbacke och motionsanläggning.

Naturtypen är varierad med hållmarker, tall- och rishedar, ljunghedar, lövbrantskogar, myrmarker, sumpskogar och sprickdalssjöar. I den östra delen är naturen av vildmarkskaraktär.

I området finns flera sjöar vilka utnyttjas flitigt för friluftsliv året om.

Det finns djur och växter inom området som är rödlistade som sårbara och hotade, vissa starkt hotade.

Delar av området ligger inom riksintresse för kulturmiljövård. Det finns gott om fornläningar och kulturhistoriskt intressanta objekt.

Tidigare har det bedrivits produktionsskogsbruk i området men numera är målet för skogsskötseln inriktad på naturvärden och friluftsliv.

FÖRVALTNINGENS SYNPUNKTER

Förvaltningen är positiv till att Delsjöreservatet utökas men anser att ytterligare områden i anslutning behöver skyddas.

Nämnden har tidigare framfört att Renströmska Parken bör förbli parkområde och inte bebyggas med bostäder.

Förvaltningen anser också att området norr om Härlanda tjärn fram till bebyggelsen vid Träringen och Smörslottsgatan bör ingå i området som ska skyddas.

Båda dessa områden uppfattas av många Härlandabor, och Göteborgare i gemen, som tillhörande Delsjöområdet och förvaltningen menar att de ska ingå i en utökning av reservatet.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län
403 30 Göteborg

Yttrande över länsstyrelsens förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet i Göteborgs, Härryda och Mölndals kommuner

---

Länsstyrelsen har förelagt berörda nämnder och bolag inom Göteborgs Stad att, i egenskap av mark- eller sakägare, inkomma med skriftliga synpunkter på länsstyrelsens förslag till utökning av naturreservatet Delsjöområdet. Då Göteborgs Stad anser att en helhetsavvägning måste ske på kommunal nivå väljer staden att avge ett, samlat, yttrande.

Göteborgs Stad konstaterar, precis som länsstyrelsen, att Delsjöområdet är ett av Göteborgs populäraste och mest utnyttjade friluftsområden och att området utgör en mycket viktig och centralt belägen ”grön lunga” i staden. Området har stor betydelse genom sina värdefulla naturmiljöer och kulturhistoriska objekt. Det har också stor betydelse för göteborgarnas friluftsliv året om genom sin bredd och lättillgänglighet och för föreningslivet genom de anläggningar som finns inom området. Medvetenheten om områdets värde och betydelse är stor och området får anses vara mycket skyddsvärt. Detta konstaterades även i samband med Göteborgs Stads yttrande över rapporten ”Tätortsnära natur i Göteborgsregionen”.

Enligt det nu presenterade förslaget gränsar dock reservatets västra och norra delar direkt mot bebyggda områden. Förslaget innebär också att frilufts- och rekreationsanläggningar i området undantas från reservatsbildningen och bildar ”enklaver”, omgärdade av reservatet. Detta begränsar kommunens möjligheter till framtida förändringar till gagn för boende och förenings- och friluftsliv i randzonerna mellan bebyggelse/anläggningar och naturområde. Området har också betydelse för stadens vattenförsörjning, vilket gör att en flexibilitet måste finnas när det gäller underhåll och utveckling av de tekniska anläggningarna i området.

Det finns en svårighet i att idag bedöma framtida behov i ett område som det nu aktuella, med centralt läge och av stor vikt för medborgarnas friluftsliv och delar av stadens tekniska försörjning. Detta, i kombination med den begränsning i kommunens rådighet över området som en statlig reservatsbildning skulle innebära, gör att Göteborgs Stad förordar ett annat skydd för området än statlig reservatsbildning.

Göteborgs Stads byggnadsnämnd har gett stadsbyggnadskontoret i uppdrag att se över skyddet för Delsjöområdet som natur- och friluftsområde och undersöka möjligheterna att åstadkomma ett skydd genom detaljplan.

För Göteborgs kommunstyrelse